

Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
Nijverheidsstraat 26-38
1040 Brussel
Tel.: 02/289.76.11
Fax: 02/289.76.09

COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS

VERSLAG VAN DE RAADPLEGING

(RA)141127-CDC-1110/5

over

“het ontwerp van besluit (Z)140618-CDC-1110/4 tot vaststelling van de tariefmethodologie voor het aardgasvervoersnet, de opslaginstallatie voor aardgas en de LNG-installatie”

genomen met toepassing van artikel 15/5quater van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige produkten en andere door middel van leidingen

27 november 2014

INHOUDSOPGAVE

I.	WETTELIJK KADER	5
II.	DE ONTVANGEN REACTIES.....	6
III.	ALGEMENE OPMERKINGEN EN VASTSTELLINGEN.....	7
III.1	Samenvatting van de geformuleerde, algemene opmerkingen.....	7
III.2	Standpunt en vaststellingen van de CREG	7
IV.	ONDERDEEL “DEFINITIES EN TOEPASSINGSGEBIED”.....	8
IV.1	Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen	8
IV.2	Standpunt en vaststellingen van de CREG	9
IV.3	Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit.....	11
V.	ONDERDEEL “ALGEMENE TARIEFSTRUCTUUR”	13
V.1	Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen	13
V.2	Standpunt en vaststellingen van de CREG	15
V.3	Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit.....	20
VI.	ONDERDEEL “HET TOTAAL INKOMEN TE DEKKEN DOOR DE TARIEVEN”	21
VI.1	Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen	21
VI.2	Standpunt en vaststellingen van de CREG	22
VI.3	Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit.....	28
VII.	ONDERDEEL “CRITERIA VOOR DE BEOORDELING VAN HET REDELIJK KARAKTER VAN DE KOSTEN”	28
VII.1	Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen	28
VII.2	Standpunt en vaststellingen van de CREG	28
VII.3	Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit.....	28
VIII.	ONDERDEEL “PROCEDURE INZAKE CONTROLE EN TOEPASSING VAN TARIEVEN”	29
VIII.1	Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen	29
VIII.2	Standpunt en vaststellingen van de CREG	30

VIII.3	Aanpassingen aan het ontwerp van besluit.....	32
IX.	ONDERDEEL “VERANTWOORDING DOOR MIDDEL VAN DE BOEKHOUDING EN DE ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE”	33
IX.1	Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen	33
IX.2	Standpunt en vaststellingen van de CREG	33
IX.3	Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit	33
X.	ONDERDEEL “OVERGANGSBEPALINGEN”	34
X.1	Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen	34
X.2	Standpunt en vaststellingen van de CREG	34
X.3	Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit	34
XI.	ONDERDEEL “DIVERSE BEPALINGEN”	35
XI.1	Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen	35
XI.2	Standpunt en vaststellingen van de CREG	35
XI.3	Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit	35
XII.	ONDERDEEL “BIJLAGE 1”	36
XII.1	Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen	36
XII.2	Standpunt en vaststellingen van de CREG	36
XII.3	Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit	36
	BIJLAGE 1	37
	BIJLAGE 2	42
	BIJLAGE 3	43

INLEIDING

De COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS (hierna: CREG) heeft een openbare raadpleging georganiseerd met betrekking tot haar Ontwerp van besluit (Z)140618-CDC-1110/4 tot vaststelling van de tariefmethodologie voor het aardgasvervoersnet, de opslaginstallatie voor aardgas en de LNG-installatie (hierna: het Ontwerp van besluit).

Deze consultatie liep van 1 september 2014 tot en met 30 september 2014. De CREG heeft hiervan melding gemaakt op haar eigen website en in het Belgisch Staatsblad van 1 september 2014 (p. 65229). De respondenten konden hun opmerkingen aan de CREG meedelen hetzij via een online raadplegingsplatform, hetzij via e-mail, brief of aangetekende brief.

Op haar verzoek vond ook nog een overlegvergadering plaats met een afvaardiging van Febeliec. Dit overleg, dat moest toelaten de formele reactie van sommige grote energieverbruikers op de raadpleging voor te bereiden, vond plaats in de kantoren van de CREG op 26 september 2014. Het verslag van voornoemde vergadering werd als Bijlage 3 aan dit raadplegingsverslag gehecht.

Over de reacties van de respondenten en over de voorgenomen aanpassingen aan het Ontwerp van besluit die daar het gevolg van zijn, heeft de CREG met Fluxys Belgium en Fluxys LNG overleg gepleegd op 18 november 2014.

Het onderhavig raadplegingsverslag herneemt de structuur van de delen IV en V van het Ontwerp van besluit, die de regelgevende bepalingen bevatten (deel V) en de verantwoording (deel IV). Voor elk hoofdstuk van voornoemde delen (en waar nuttig voor elk artikel of groep van artikelen) bevat het voorliggend verslag een samenvatting van de ontvangen individuele reacties, telkens gevolgd door het standpunt van de CREG terzake en door de eventuele voorgenomen aanpassingen aan het Ontwerp van besluit.

Een kopie van alle niet-vertrouwelijke reacties van de respondenten werd als Bijlage 2 aan dit raadplegingsverslag toegevoegd.

Het Directiecomité heeft onderhavig verslag goedgekeurd in zijn vergadering van 27 november 2014.

I. WETTELIJK KADER

Artikel 15/5^{quater}, laatste lid, van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen (hierna: Gaswet) bepaalt dat de CREG bij de uitvoering van haar opdrachten krachtens de artikelen 15/5bis tot en met 15/5^{quinquies} *"aan haar definitieve handeling een commentaar hecht dat de beslissing om de commentaren van de geconsulteerde partijen al dan niet in aanmerking te nemen rechtvaardigt"*.

In overeenstemming met de overeenkomsten afgesloten tussen de CREG enerzijds en Fluxys Belgium en Fluxys LNG anderzijds, met betrekking tot de goedkeuringsprocedure voor de tariefmethodologie, werd het ontwerp van tariefmethodologie dat resulteerde uit het overleg met deze beheerders tussen 1 en 30 september 2014 ter openbare raadpleging voorgelegd.

In toepassing van artikel 15/5^{quater} van bovengenoemde Gaswet vormt onderhavig document de reactie van de CREG op de opmerkingen die in het kader van de openbare raadpleging naar voren zijn gekomen. Het vormt een bijlage bij het besluit betreffende de tariefmethodologie.

II. DE ONTVANGEN REACTIES

1. Op haar raadpleging over het Ontwerp van besluit heeft de CREG niet-vertrouwelijke reacties ontvangen van 5 respondenten.

Het betreft (in alfabetische volgorde):

- Bank Degroef NV (hierna: Bank Degroef);
- ENI, Ente nazionale idrocarburi (hierna : ENI);
- FEBEG, Federatie van de Belgische Elektriciteits- en Gasbedrijven, (hierna: FEBEG);
- Febeliec, Federation of Belgian Industrial Energy Consumers (hierna: Febeliec);
- GDF Suez.

III. ALGEMENE OPMERKINGEN EN VASTSTELLINGEN

III.1 Samenvatting van de geformuleerde, algemene opmerkingen

Twee van de vijf respondenten hebben algemene opmerkingen gemaakt.

2. GDF Suez merkt op dat het geen zicht heeft op de **impact** van deze nieuwe methodologie op het **totaal inkomen en op de tarieven van de verschillende diensten**.

3. ENI vindt de beschrijving van het voorstel inzake de tariefstructuur te algemeen geformuleerd waardoor het voor de marktpartijen onmogelijk is om de exacte **impact** en mogelijke implicaties in te schatten.

4. GDF Suez vraagt of de **Zeebeach** al dan niet gereguleerd is gelet op haar afwijkende positie ten opzichte van het Europees principe van entry-exit zones en dringt aan op **één enkele hub** in EUR die heel België dekt.

III.2 Standpunt en vaststellingen van de CREG

5. Deze nieuwe methodologie ligt in de lijn van de huidige methodologie, maar is verbeterd, bijvoorbeeld door on gepaste stimulansen weg te nemen zoals de recuperatie van herwaarderingsmeerwaarden in de tarieven bij buitengebruikstellingen. Bovendien is de CREG van mening dat het nieuwe mechanisme voor het stimuleren van de vermindering van beheersbare kosten en de nieuwe methode voor het opstellen van een kostenbudget (rekening houdend met de criteria voor het beoordelen van de redelijkheid van de kosten) doeltreffender zullen zijn en het ritme van de afbouw van de operationele kosten in de toekomst kunnen verhogen.

6. Zoals verduidelijkt in de tariefmethodologie voorgesteld door de CREG “*zullen de hubactiviteiten voor de Belgische markt deel uitmaken van de vervoersactiviteiten en zullen ze als dusdanig gereguleerd worden vanaf 2016*”. Daaronder valt ook de **ZeeBeach**, het aanbod van diensten en de tarieven voor die diensten, die dan ook vanaf midden 2015 zullen worden geanalyseerd en ter goedkeuring aan de CREG worden voorgelegd. De fysieke *trading*activiteiten van Zeebeach bieden de bevrachters een bijkomende mogelijkheid tot

gasuitwisseling op een fysiek convergentiepunt van meerdere gasbronnen. Deze bijkomende mogelijkheid vormt op zich geen afwijking op het principe van de ingangs- en uitgangszones.

IV. ONDERDEEL “DEFINITIES EN TOEPASSINGSGBIED”

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de delen IV.1 en V.1 (artikelen 1 tot en met 3) van het Ontwerp van besluit.

IV.1 Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen

Vier van de vijf respondenten hebben vragen gesteld over de definities en het toepassingsgebied.

7. ENI : Over de definities merkt ENI op dat een nieuw concept wordt geïntroduceerd : **ontmantelingsfonds**. ENI vraagt aan de CREG om meer duidelijkheid te scheppen over dit ontmantelingsfonds.

8. Febeliec vraagt meer duidelijkheid over het **ontmantelingsfonds**.

9. FEBEG vraagt meer duidelijkheid over het **ontmantelingsfonds**. FEBEG vraagt welke de verwachtingen zijn van de netbeheerder, welke de ramingen zijn, hoe de kosten gespreid zullen worden over de tijd en of deze techniek ook in het buitenland wordt toegepast.

10. GDF Suez beschouwt de invoering van een provisie voor **ontmanteling** niet als gerechtvaardigd.

11. Febeliec vindt dat **definities** die reeds in de Gaswet bepaald zijn niet in de methode moeten worden opgenomen. Definities die later niet meer in de tekst gebruikt zijn moeten vermeden worden. Febeliec geeft evenwel geen enkel concreet voorbeeld.

12. GDF Suez wenst exact beschreven te zien wat de term **hubactiviteiten** inhoudt.

13. GDF Suez is van mening dat het nodig is de kwestie aan te kaarten betreffende de integratie van de **IUK** en in het bijzonder zijn eventuele fusie met het Belgische netwerk en te

zorgen voor een remuneratiesysteem tussen TSO's, waarbij National Grid een deel van de kost van de IUK opneemt ingeval er onderschrijving zou zijn.

14. Febeliec is van mening dat niet de CREG maar de VREG bevoegd is voor de tarieven van **gesloten industriële netten**.

15. FEBEG vindt de voorwaarden waaronder een ontheffing van de tariefmethode kan toegestaan worden aan de beheerder van een **gesloten industrieel net** niet duidelijk.

16. GDF Suez wenst meer verduidelijking over de aard van de activiteiten/producten/diensten: welke zijn **gereguleerd en niet-gereguleerd**? De details over de gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten zouden in de definities kunnen worden opgenomen.

17. ENI : Het tarief **Scheduling Fee** is overbodig geworden.

IV.2 Standpunt en vaststellingen van de CREG

18. Het **ontmantelingsfonds** is één van de opties die gebruikt kan worden bij de toewijzing van de saldi zoals beschreven in artikel 32 van deze tariefmethodologie.

De CREG verduidelijkt dat deze optie niet noodzakelijk systematisch zal worden benut, maar wordt gecreëerd om te vermijden dat kosten van ontmanteling in de volgende regulatoire periodes grote schommelingen in het totaal inkomen teweegbrengen. Door deze optie in de tariefmethodologie op te nemen, wordt vermeden dat bij wijze van voorbeeld de tarieven eerst zouden dalen in periode 1 door het volledige gebruik van de bestaande saldi om vervolgens in periode 2 te stijgen omdat de kosten van ontmanteling in deze periode in de kosten worden geboekt. De mogelijkheid tot overdracht naar een ontmantelingsfonds zorgt voor stabiele tarieven omdat kostenverhogende elementen worden uitgevlakt door het gebruik van een regulatoire schuld.

De CREG zal erop toezien dat Fluxys Belgium het merendeel van het regulatorisch saldo ten voordele van de toekomstige tarieven zal boeken, waardoor voor 2015 reeds een tariefdaling van ongeveer 7 % mogelijk is. Een relatief klein deel van het regulatorisch saldo zal echter op een aparte regulatoire rekening worden geboekt zodat dit gebruikt kan worden om de verwachte ontmantelingskosten te dekken.

Het definitief bedrag van dit regulatorisch saldo, gereserveerd voor ontmantelingskosten, zal door de CREG goedgekeurd moeten worden in één van haar volgende tarifaire beslissingen.

In het verleden werd Fluxys Belgium reeds geconfronteerd met de verplichting tot ontmanteling of weder in staat stellen van sites (e.g. *peak shaving* in Dudzele). Bepaalde leidingen en stations dateren reeds van 1966 en benaderen dus hun technische levensduur. Bij het buiten dienst nemen van deze installaties kunnen bijkomende kosten voor de ontmanteling ontstaan die tariefverhogend zijn, vandaar het nut van een ontmantelingsfonds om deze kosten uit te vlakken.

Concrete voorbeelden van netbeheerders in het buitenland die provisies aanleggen voor ontmanteling zijn: Gasum in Finland, Enagas in Spanje, Snam Rete Gas in Italië en National Grid in Engeland.

Worden als **hubactiviteiten** beschouwd: alle activiteiten die bestaan uit het registreren en faciliteren van de gasuitwisselingen op Zeebrugge Beach, de ZTP en de ZTP L.

19. De CREG bevestigt dat met **IUK**, in tegenstelling tot Fluxys Belgium, geen enkele overeenkomst over de methodologie kon worden afgesloten. Het tariefstelsel van de IUK voor de periodes na oktober 2018 zal ten laatste tegen eind 2017 door de Engelse en Belgische regulatoren moeten worden vastgelegd. Momenteel houden de twee regulatoren en IUK werkvergaderingen om een methodologie te vinden die met naleving van de Europese regelgeving zo goed mogelijk beantwoordt aan het specifieke karakter van een interconnector. De CREG geeft niet *a priori* de voorkeur aan het scenario waarbinnen de naburige TSOs zouden bijdragen aan een eventueel tekort van IUK. Een fusie van de IUK met Fluxys Belgium is niet aan de orde van de dag, onder andere omwille van de diversiteit van de aandeelhouders.

Sinds de liberalisering van de energiemarkt heeft de tariefmethode geen problemen gevormd voor de **gesloten industriële netten**. Als marktfacilitator meent de CREG dat het daarom niet nodig is regels uit te schrijven voor enkele uitzonderingsgevallen die bovendien een gesloten groep van privé-eindverbruikers aanbelangt. De CREG is het evenwel eens met Febeliec dat ingevolge de laatste staatshervorming en de jurisprudentie van het Grondwettelijk Hof, de CREG deze bepalingen niet langer in haar tariefmethodologie moet opnemen¹.

---

¹ Arrest N° 117/2013 van het Grondwettelijk Hof van 7 augustus 2013.

20. Een van de doelstellingen van de tariefmethodologie is ervoor te zorgen dat er geen kruissubsidies zijn tussen de **gereguleerde en de niet-gereguleerde** activiteiten. De kosten en inkomsten van deze twee activiteiten moeten strikt gescheiden blijven. Om dat te bereiken voerde Fluxys Belgium drie mechanismen in: de oprichting van gescheiden vennootschappen voor bepaalde, niet-gereguleerde activiteiten, een analytische boekhouding om de kosten op te splitsen tussen gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten en arbeidscontracten waarin het percentage van de tijd dat aan gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten wordt besteed (*salary split*) wordt vermeld. De door Fluxys Belgium uitgevoerde niet-gereguleerde activiteiten zijn beperkt: onder andere werken voor derden, kathodische bescherming, terbeschikkingstelling van installaties (Zeepipe Terminal, Interconnector Zeebrugge Terminal, optische vezels). Bij de jaarlijkse afrekeningen ontvangt de CREG een analytische boekhouding van die niet-gereguleerde activiteiten en onderzoekt ze de relevantie van de kosten en inkomsten om zich ervan te vergewissen dat er geen sprake is van overlappende subsidies. De door Fluxys Belgium uitgeoefende niet-gereguleerde activiteiten zijn beperkt en evolueren in de tijd, wat hun opname in de definities van de methodologie bemoeilijkt.

21. De *Scheduling Fee* is een tarief dat dient om de bevrachters, die gasgestookte elektriciteitscentrales en industriële klanten bedienen, ertoe aan te zetten om zo juist mogelijke nominaties betreffende die uitgangspunten door te sturen. Er is echter geen scheduling fee meer op de uitgangspunten voor de gasontvangststations omdat de nodige uitgangscapaciteiten door Fluxys Belgium bepaald worden.

IV.3 Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit

Voorgenomen aanpassingen in de artikelsgewijze toelichting

~~Met toepassing van artikel 15/9bis van de Gaswet, bepaalt het tweede lid van dit artikel dat een beheerder van een gesloten industrieel net ontheven kan worden van de toepassing van de tariefmethodologie. Toch kan de CREG op verzoek van een gebruiker van een gesloten industrieel net de tarieven en de berekeningsmethodes ervan nakijken, en vervolgens goed- of afkeuren.~~

Voorgenomen aanpassingen in het Ontwerp van besluit sensu stricto

Art. 2

~~5° „gesloten industrieel net”: een net binnen een geografisch afgebakende industriële, commerciële locatie of een locatie met gedeelde diensten dat in de eerste plaats bestemd is om eindafnemers te bedienen die op deze site zijn gevestigd, dat geen huishoudelijke afnemers van aardgas voorziet en waarin:~~

- ~~a) om specifieke technische en veiligheidsredenen, de werking of het productieproces van de gebruikers van dit net is geïntegreerd; of~~
- ~~b) aardgas in hoofdzaak aan de eigenaar of de beheerder van het gesloten industrieel net of aan de daarmee verwante bedrijven wordt geleverd;~~

Art. 3

~~Een aangewezen beheerder van een gesloten industrieel net kan aan de CREG ontheffing vragen van de onderwerping van zijn tarieven aan deze tariefmethodologie.~~

~~Indien een ontheffing wordt toegestaan, dienen tarieven toegepast door de beheerder van een gesloten industrieel net en de methoden gebruikt voor de berekening daarvan transparant, niet-discriminerend, voldoende gedetailleerd te zijn en een afspiegeling te vormen van de werkelijke en redelijke kosten en een billijke marge te bevatten. De beheerder van een gesloten industrieel net deelt zijn tarieven en berekeningsmethoden voor hun inwerkingtreding mee aan de gebruikers aangesloten op zijn net.~~

~~Op verzoek van een gebruiker van een gesloten industrieel net verifieert de CREG de tarieven en de methoden voor de berekening ervan. Indien de CREG weigert om de tarieven of methoden goed te keuren, trachten de beheerder en de gebruikers van het gesloten industrieel net tot een akkoord te komen over de punten waarop de CREG de tarieven of de berekeningsmethoden ervan heeft afgewezen en dit binnen de twee maanden na ontvangst van de beslissing van de CREG door de beheerder van een gesloten industrieel net. Bij gebrek aan een akkoord, richt de beheerder van een gesloten industrieel net een tariefvoorstel aan de CREG binnen een termijn van drie maanden na ontvangst van de beslissing van de CREG conform de bepalingen van onderhavige tariefmethodologie.~~

V. ONDERDEEL “ALGEMENE TARIEFSTRUCTUUR”

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de delen IV.2 en V.2 (artikelen 4 tot en met 7) van het Ontwerp van besluit.

V.1 Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen

Vier van de vijf respondenten hebben vragen gesteld over de algemene tariefstructuur.

22. ENI : Meer details nodig over de tariefstructuur zoals: wat is de berekeningsmethodologie voor de prijs van **kortetermijnproducten** ? Hoe worden de tarieven voor **onderbreekbare capaciteit** opgesteld ?

23. ENI is voorstander om de timing van de gastarieven in de EU te standaardiseren en steeds te bepalen voor de periode van **1 oktober tot 30 september**. Ook vindt ENI dat **multipliers en seasonal factors** vóór de CAM veilingen moeten gepubliceerd zijn.

24. Volgens ENI en FEBEG is het beter om de tarieven in **EUR/kWh/u/jaar** uit te drukken.

25. ENI: De netbeheerder moet het **werkmodel** voor de tariefberekening voor de vastlegging van toegelaten inkomsten publiceren.

26. FEBEG vindt dat het hoofdstuk “Algemene tariefstructuur” meer details moet bevatten zoals bijvoorbeeld: hoe de methodologie met **verdeelsleutels** de verschillende kostenposten, zoals vervoer en opslag, aan de netgebruikers doorrekent.

27. FEBEG stelt voor om de **ex ante capaciteit boekingen** voor rechtsreeks aangesloten klanten te vervangen door een *ex post* allocatie.

28. FEBEG vraagt zich af of de tariefstructuur niet nodeloos complex wordt gemaakt door het gebruik van **multiplicators** en seizoensgebonden factoren.

29. FEBEG vindt dat kostenreflectiviteit zeer belangrijk is en vindt het daarom niet te verantwoorden dat de netbeheerder op dit ogenblik hoge tarieven hanteert voor de **backhaul service** terwijl deze dienst geen kosten voor de netbeheerder met zich meebrengt. De **backhaul service** zou als een niet-betalende dienst moeten worden aangeboden.

30. GDF Suez wil de kostentoewijzing voor capaciteiten in tegenstroom (**backhaul service**) kennen.
31. FEBEG stelt voor om een **benchmark** uit te voeren met de vervoerstarieven die van toepassing zijn op de **gasgestookte elektriciteitscentrales** in onze buurlanden.
32. GDF Suez is van mening dat de regulator een koers moet uitzetten die de bevoorradingszekerheid van het Belgische elektrische systeem bevordert. Een doeltreffend stimuleringsbeleid zou de introductie kunnen zijn van *ex post* toegekende transportproducten voor exit naar de **elektriciteitscentrales op gas**.
33. FEBEG merkt op dat in buitenlandse **hubs**, bijvoorbeeld TTF, er geen **transactiekosten** aangerekend worden aan de netgebruikers.
34. FEBEG merkt op dat de tarieven op de uitgangspunten van de **ZTP** verschillend zijn waardoor er geen *level playing field* is.
35. FEBEG is van mening dat de tarieven **ZTP en CREOS** op elkaar afgestemd moeten zijn of dat minstens balanceringsregels geharmoniseerd moeten zijn.
36. FEBEG gaat ervan uit dat de tariefmethodologie en het toekomstige tariefvoorstel reeds in lijn zullen zijn met de **NC TAR**.
37. FEBEG is voorstander van het opnemen van een soort **bonus-malussysteem** in de tariefmethodologie – zoals dit ook het geval is in de tariefmethodologie voor de transmissietarieven voor elektriciteit – om de netbeheerder te stimuleren in zijn rol als marktfacilitator.
38. FEBEG stelt voor dat de netbeheerder de **netverliezen** als gevolg van lekken, onderhoud, ... zou aankopen in de markt, bijvoorbeeld via *tenders*.
39. FEBEG stelt de vraag of het noodzakelijk is **jaarlijks verschillende tarieven** te doen gelden omdat dit onder andere administratieve en operationele nadelen heeft.
40. FEBEG pleit voor een **vroegtijdige publicatie** - minstens 6 maanden – van de goedgekeurde tarieven. FEBEG benadrukt ook dat er met de timing van de veiling van capaciteiten via het Europees veilingplatform (PRISMA) rekening dient gehouden te worden.

41. Febeliec dringt erop aan dat alle marktoperatoren worden **geconsulteerd** door de beheerder over tariefvoorstellen en niet alleen de **aardgasondernemingen**.

42. Febeliec pleit ervoor om de eventuele tarieven voor **openbaredienstverplichtingen** en toeslagen volledig uit de tariefmethodologie te halen.

43. GDF Suez vindt het noodzakelijk dat de tariefmethodologie voor een duidelijk en nauwkeurig kader zorgt voor **de kostentoewijzing** tussen diensten/klantencategorieën, waarbij een goede naleving van de principes van non-discriminatie, transparantie en uniformiteit op het grondgebied wordt gewaarborgd. Welke is de kostenverdeling tussen de **entry- en exittarieven**, op de uitwerking van de H/L-conversie, voor LNG de verdeling tussen diensten en voor de opslag de verdeling tussen vast en onderbreekbaar.

V.2 Standpunt en vaststellingen van de CREG

44. De tariefstructuur voorzien in de tariefmethodologie anticipeert grotendeels de principes bepaald in de draft *Network Code Tariff Structure Harmonisation*. De berekeningswijze voor **kortetermijnproducten** zal daarom een *pro rata temporis* zijn (proportioneel) van de reserveprijs voor jaarproducten, eventueel aangepast met een **multiplier en een seizoensfactor**, die voor de interconnectiepunten de limieten, bepaald in de draft networkcode niet mogen overschrijden.

De tarieven voor **onderbreekbare capaciteit** zullen ook gebaseerd zijn op de principes van Verordening 715/2009 die voorziet dat de korting gegeven op het tarief van een vast product evenredig moet zijn met de kans op onderbreking.

45. Indien de NC TAR de harmonisering van het tarifaire gasjaar zou verplichten, bijvoorbeeld **vanaf 1 oktober tot 30 september**, dan zal de tariefmethodologie zich daaraan aanpassen. Voorlopig is geen harmonisering van het tarifaire gasjaar in de *draft* networkcode voorzien.

46. Momenteel is het voorzien om de tarieven te publiceren in EUR/m³/u/jaar. Door het toepassen van een conversiefactor, die op de factuur van de netbeheerder vermeld staat, bekomt men het tarief in **EUR/kWh/u/jaar**. De CREG is van oordeel dat de voor- en nadelen van tarieven uitgedrukt in EUR/kWh/u ten opzichte van EUR/m³/u verder onderzocht moeten worden. De tarieven uitgedrukt in EUR/m³/u heeft Fluxys Belgium niet belet om succesvol deel te nemen aan veilingen georganiseerd door PRISMA.

47. Bevrachters moeten **ex ante capaciteit** bij Fluxys Belgium **boeken** voor eindklanten die rechtstreeks aan het transportnet aangesloten zijn in tegenstelling tot de klanten die aan het distributienet aangesloten zijn waarvoor Fluxys Belgium de te boeken capaciteiten bepaalt. Dat Fluxys Belgium de te boeken capaciteiten bepaalt voor de Gas Ontvangstations (GOS) heeft te maken met het feit dat de profielen op het niveau van de GOSsen gefoisonneerd en vrij voorspelbaar zijn. Een tweede reden is dat hierdoor mogelijke “*gaming*” uitgesloten wordt. Fluxys Belgium draagt hier ook de verantwoordelijkheid dat er voldoende capaciteit geboekt is. Voor eindklanten die rechtsreeks op het transportnet aangesloten zijn ligt de problematiek anders. De capaciteitspieken van die klanten zijn zeer individueel en verschillend en niet gefoisonneerd. Het is aan de bevrachter om de verantwoordelijkheid te nemen over de te boeken piekcapaciteit en deze af te stemmen met de levering van molecule en de behoeftes van zijn eindklant. Het is niet de taak van een netbeheerder om de individuele behoeften aan piekcapaciteit van rechtstreeks aangesloten klanten met hen te bespreken en te contracteren.

48. Er bestaat momenteel geen wettelijke bepaling die het publiceren van een **berekeningsmodel** verplicht. Indien de NC TAR de publicatie van een berekeningsmodel zou voorzien, dan zal de tariefmethodologie de publicatie van een berekeningsmodel voorzien wanneer deze code in werking zal treden. Door het eenzijdig publiceren van hun berekeningsmodel zouden transmissienetbeheerders die relatief veel grens-tot-grens-vervoer verzorgen benadeeld kunnen worden ten opzichte van naburige transmissienetbeheerders zonder zulke verplichting.

49. **Verdeelsleutels** van de kosten : Aparte diensten, zoals opslag, hebben hun eigen kosten (gerelateerd aan eigen infrastructuur) en hun eigen specifieke tarieven die deze kosten dekken en die aan de gebruikers van deze diensten worden verrekend. Kosten van het transportnetwerk worden doorgerekend aan capaciteitsdiensten op basis van hun kostenveroorzakers met name, capaciteit en afstand.

50. **Multiplicatoren en seizoensgebonden factoren** worden in vele landen toegepast op kortetermijnproducten, met name producten met een looptijd van minder dan één jaar. Zij zullen ook gebruikt worden wanneer de capaciteiten gevuld worden omdat zij dienen om het reservetarief, of minimum starttarief van de veiling op een transparante manier te bepalen. Het reservetarief voor kortetermijnproducten wordt gevormd door eerst het referentietarief voor de jaarlijkse capaciteit *pro rata temporis* te berekenen en daarop een multiplicator en/of een seizoensfactor toe te passen. De multiplicator en de seizoensfactor dienen om signalen aan de markt te geven voor het gebruik van de capaciteit voor optimaal gebruik van het net.

51. Bij de bepaling van de tariefmethodologie hanteert de CREG principes zoals, transparantie, niet-discriminatie, evenredigheid en ook kostenreflectiviteit. Sommige principes kunnen worden beschouwd als middel om een ander principe (objectief) te bereiken. Het principe van niet-discriminatie staat bij de CREG hoog in het vaandel en wel : voor een zelfde dienst dient hetzelfde tarief betaald te worden. De **backhaul service** is een dienst om gas te vervoeren van punt A naar punt B, weliswaar onderbreekbaar. Het is dus logisch dat deze dienst getarifeerd wordt als een transportdienst verminderd met een factor die de probabiliteit van onderbreking weerspiegelt zoals onderbreekbare capaciteit. *Backhaul* diensten zijn inderdaad mogelijk wanneer één of meerdere *shippers* systematisch het aardgas naar een zelfde richting nomineren. Indien deze dienst niet-betalend zou worden aangeboden dan zou een derde *shipper* zijn aardgas gratis kunnen laten vervoeren terwijl andere *shippers* voor hem betalen. Een dergelijke tarifiering zou de competitiviteit tussen de *shippers* onderling verstoren. Een correcte toepassing van het principe van de kostenreflectiviteit kan er bovendien niet in bestaan om eerst de kosten te isoleren die alleen door de *forward* shippers worden gedragen en nadien de *backhaul shippers* te laten stellen dat er geen kosten meer te dragen zijn. Veeleer dienen alle kosten gedeeld te worden door zowel de verwachte *forward* én *backhaul* boekingen samen, met nadien een korting voor het onderbreekbaar of voorwaardelijk karakter van de *backhaul* stroom.

52. In verband met **gasgestookte elektriciteitscentrales** voorziet de tariefmethodologie momenteel geen specifieke tarifiering. In februari 2014 heeft Fluxys Belgium de netgebruikers gepeild over een nieuwe dienst, met name Onderbreekbare *Peak Load*, die aan de noden van gasgestookte elektriciteitscentrales had kunnen tegemoet komen. De netgebruikers hebben de voorgestelde dienst afgewezen. Het is niet uitgesloten dat Fluxys Belgium een nieuw voorstel doet waarvoor trouwens een versnelde goedkeuringsprocedure in deze nieuwe tariefmethode voorzien is.

In haar beslissing (B)140515-CDC-1326 van 15 mei 2014 heeft de CREG op basis van de Europese gasverordening en de Belgische gedragscode ook reeds gewezen op het feit dat netbeheerders zowel vaste en onderbreekbare vervoersdiensten moeten aanbieden en dit zowel op lange als op korte termijn. Kortetermijnboekingen, aan *pro rata temporis* (proportionele) tarieven, gecorrigeerd met een multiplicator om de opbrengsten van de netbeheerder niet te ondermijnen en geen kruissubsidies te veroorzaken tussen netgebruikers, moet dus ook een te onderzoeken piste zijn.

Benchmarking van de transporttarieven voor gasgestookte centrales in de omringende landen kan een beeld geven hoe deze landen aan de noden van deze netgebruikers, waarvoor vooral de *clean spark spread* van belang is, tegemoet komen. *Benchmarking* is

evenwel onderworpen aan strikte voorwaarden, en is geen kostenallocatiemethode op zich, maar kan enkel een secundaire rol spelen. Bij *benchmarking* is het ten slotte de verwachting dat een eventuele tariefdaling wordt gecompenseerd door hogere boekingen, waardoor er geen (negatieve) impact is op de andere tarieven.

53. Vanaf januari 2016 zullen de diensten van Huberator gereguleerd zijn hetgeen de CREG toelaat om de reflectiviteit van de **transactiekosten** te controleren. Indien een apart tarief zou voorgesteld worden, dan kan de CREG dit tarief ook vergelijken met die van toepassing bij de omringende hubs.

54. De **tarieven** op de uitgangspunten van **ZTP** zijn verschillend omdat de tariefmethodologie gebaseerd is op de kostenveroorzakers met name capaciteit en afstand, zoals ook voorzien in de *draft* NC TAR. Volgens die methode zal een uitgangspunt, dat gemiddeld gezien verder gelegen is van de relevante ingangspunten, een hoger tarief hebben dan een uitgangspunt dat korter bij zijn relevante ingangspunten ligt.

55. Het project voor de integratie van de Belgische markt met de Luxemburgse markt voorziet in één enkele *balancingzone*: de regels voor *balancing* zullen dan ook dezelfde zijn. Op het niveau van de tarifiering blijven de regulatoren en operatoren van de nationale netten (**Creos en Fluxys Belgium**) onafhankelijk (wat betekent dat bij de bepaling van de tarieven aan beide zijden van de grens rekening wordt gehouden met de te dekken kostenbasis en de eigen toewijzingsregels). Gezien de integratie van de zones verdwijnt echter de grenscapaciteit tussen Creos en Fluxys Belgium, evenals het tarief.

56. De tariefmethodologie heeft geanticipeerd op de **NC TAR** hoewel die nog niet definitief en dus nog niet bindend is. De antwoorden van de CREG op de reacties van de stakeholders verwijzen steeds naar deze NC TAR wanneer het relevant is.

57. Voor wat betreft het opnemen van een **bonus-malussysteem** zoals bij elektriciteit wijst de CREG op de verschillen tussen elektriciteit en aardgas. De Europese en Belgische wetgeving voorzien expliciet in stimuli voor de netbeheerder elektriciteit en niet voor aardgas. Dat kan te maken hebben met het feit dat in de Europese landen niet enkel elektriciteit wordt vervoerd maar ook geproduceerd. De timing van investeringen in productie en vervoer bijvoorbeeld dienen op elkaar afgestemd te zijn. Het bonus-malussysteem voor het vervoer van elektriciteit belooft de tijdigheid van de investeringen ten voordele van het algemeen belang.

58. De CREG wijst er op dat, in tegenstelling tot elektriciteitsnetten, aardgasnetten quasi geen lekken hebben, en dat er dus ook geen **netverliezen** zijn. Fluxys Belgium

gebruikt veeleer aardgas om bijvoorbeeld haar compressoren aan te drijven (*fuel cost*). Deze kost wordt aan de netgebruiker doorgerekend als *energy in cash* (samen met o.a. de kosten van aankoop van elektriciteit voor elektrisch aangedreven compressoren). Fluxys Belgium moet ook aardgas aankopen of verkopen voor balanceringsredenen. Zij koopt dat gas op de beurs. Beide kosten, *fuel gas* en balanceringsgas, zijn niet beheersbaar: zij dienen te gebeuren wanneer de situatie zich voordoet en kunnen niet gedrukt worden. Het heeft dan ook geen enkele zin om deze kosten in de operationele kosten van de netbeheerder op te nemen om hierop een stimulans te geven.

59. Wat de **jaarlijks verschillende tarieven** betreft, wijst de CREG er op dat het enkel voorzien is om de tarieven te laten evolueren in functie van de jaarlijkse consumentenindex. De tarieven zijn op die manier meer kostenreflectief. Indien de tarieven niet geïndexeerd, maar een gemiddelde over vier jaar zouden zijn, dan zou de netbeheerder te veel opbrengsten genereren gedurende de eerste jaren van de regulatoire periode en vice versa. Deze vermijdbare verschillen zouden dan op een regularisatierekening geboekt moeten worden.

De tarieven voor een volgende regulatoire periode zouden nadien ook verhoogd moeten worden, *ceteris paribus*, met een gemiddelde indexvoet voor de volgende vier jaar, hetgeen een grotere tariefstijging met zich mee zou brengen en de voorspelbaarheid en stabiliteit van de tarieven zou verminderen.

Het moet vermeld worden dat Fluxys Belgium goedgekeurde geïndexeerde tarieven toepast sinds 2010 en dat geen enkele marktpartij daar opmerkingen heeft opgemaakt.

Tot slot kan ook vermeld worden dat voor de bevrachter de energiecomponent een veel grotere component is die bovendien veel grotere schommelingen vertoont omdat die dagdagelijks fluctueert, tenzij hij commoditeitscontracten heeft op lange termijn.

60. Wat de **vroegtijdige publicatie** betreft wijst de CREG er ten eerste op dat de netbeheerder de markt moet consulteren over de belangrijkste aanpassingen aan het tariefvoorstel dat hij bij de CREG ter goedkeuring wil indienen. Dit moet gebeuren vóór de zes maanden die voorzien zijn als periode voor de goedkeuring van de tarieven. Ten tweede wijst de CREG er op dat de tarieven goedgekeurd worden voor een periode van 4 jaar hetgeen hun voorspelbaarheid verhoogt. Ten derde is op dit moment nog niet duidelijk wat de network code TAR zal voorschrijven op het gebied van publicatie van de tarieven en de eventuele harmonisering van het tarifaire gasjaar. De CREG zal erop toezien dat Fluxys Belgium de publicatievoorschriften van de NC TAR zal respecteren van zodra deze van kracht is.

Wat de timing van de veiling van capaciteiten via PRISMA betreft, bevestigt de CREG dat volgens de NC CAM de eerste verplichte veiling van jaarproducten in maart 2016 zal plaatsvinden, dus nadat de CREG de tarieven voor de periode 2016-2019 zal hebben bekendgemaakt.

61. De kosten/opbrengsten en tarieven voor toeslagen en **heffingen**, zoals de federale bijdrage, zitten bij Fluxys Belgium niet in de tariefmethodologie. Deze worden volledig gescheiden gehouden en de CREG controleert hier enkel of het juiste, door de overheid opgelegde, tarief wordt toegepast. Kosten van openbare dienstverplichten zoals het verplaatsen van een pijpleiding opgelegd door een overheid zitten vanzelfsprekend wel in de tariefmethodologie.

62. Het is nog te vroeg om de kostenverdeling tussen de **entry- en exittarieven** te bepalen. De toekenning zal overeenkomstig de in het NC TAR bepaalde regels gebeuren. De uitwerking van de tarieven voor de H/L-conversie, de verdeling tussen diensten voor LNG en voor de opslag zal gebeuren op basis van hun eigen budgetten en hun eigen kostenveroorzakers.

V.3 Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit

63. De CREG concludeert dat bovenstaande opmerkingen geen aanleiding geven tot een aanpassing van het Ontwerp van besluit.

VI. ONDERDEEL “HET TOTAAL INKOMEN TE DEKKEN DOOR DE TARIEVEN”

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de delen IV.3 en V.3 (artikelen 8 tot en met 22) van het Ontwerp van besluit.

VI.1 Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen

Alle respondenten hebben opmerkingen geformuleerd over het totaal inkomen te dekken door de tarieven.

64. ENI : het is noodzakelijk een diepgaande analyse te starten over de tariefevolucie en de **dynamiek** van het gereguleerd actief om tot nieuwe oplossingen te komen in verband met het gebruik van de gasinfrastructuren en gassystemen.

65. FEBEG vindt dat de netbeheerder moet evolueren naar een meer **dynamisch netbeheer** en de optimalisatie ervan : desinvesteringen dienen te gebeuren wanneer netten minder gebruikt worden om tariefverhogingen te vermijden.

66. FEBEG vindt dat de modaliteiten voor de berekening en de toerekening van de stimulansen tot **kostenbeheersing duidelijker beschreven** moeten worden om interpretatieproblemen te vermijden.

67. Febeliec heeft vragen omtrent de **illiquiditeitspremie**. Heeft deze illiquiditeit de laatste jaren geen evolutie gekend en is dit geen bijkomend rendement? Febeliec vraagt ook een maximum aan transparantie met betrekking tot nieuwe projecten die een **bijkomend rendement** vereisen.

68. Febeliec kan de **maatregelen gericht op kostenbeheersing** aanvaarden op voorwaarde dat ze compatibel zijn met de vereiste van kostenreflectiviteit en dat ze niet kostenverhogend zijn.

69. GDF Suez vraagt meer verduidelijking over de **waarderingsdata** van het **gereguleerde actief** die worden gebruikt voor het bepalen van de vergoeding.

70. GDF Suez vindt het niet gerechtvaardigd dat de **bèta van de terminallingsactiviteit** even hoog is als die van de opslag. Bovendien lijkt de integratie van een **illiquiditeitspremie**

in de vergoeding betwistbaar, aangezien ze deel uitmaakt van de waardering van de vennootschap door de investeerders.

71. GDF Suez wil weten hoe de kosten en de vergoeding van de activa die genieten van een **afwijking** worden geïntegreerd in de totale gereguleerde inkomsten en gespreid over de tarieven van de verschillende diensten, afhankelijk van de eventuele creatie van nieuwe capaciteit en de totale of gedeeltelijke onderschrijving op die capaciteiten.

72. Bank Degroof meent dat de berekening van het rendementspercentage wordt verstoord door een incoherentie: de CREG gebruikt een vaste marktrisicopremie, terwijl de **risicovrije rente** variabel is, aangezien ze jaarlijks wordt berekend op basis van de gemiddelde rente in de loop van dat ene jaar. Overwegende dat de marktrisicopremie van 3,50% overeenstemt met een historisch gemiddeld over een lange periode, meent Bank Degroof dat bij voorkeur een gemiddelde risicoloze rente over dezelfde historische periode wordt gebruikt. Een voorkeursalternatief bestaat erin een variabele marktrisicopremie te gebruiken, die Bank Degroof momenteel op 7,5% schat. Bank Degroof meent eveneens dat de billijke marge op de geïnvesteerde kapitalen te laag is in vergelijking met die van andere beheerders van Europese netten. De billijke marge na belastingen bedraagt in Duitsland bijvoorbeeld 6,07% voor de bestaande activa en 7,69% voor de investeringen.

VI.2 Standpunt en vaststellingen van de CREG

73. De tariefmethode, die ter consultatie voorgelegd werd, kan als *Revenue Cap with incentives* bestempeld worden. Deze methode stimuleert de netbeheerder om zijn beheersbare kosten te doen dalen. De CREG waakt ook over de efficiëntie van de investeringen. De CREG kan beslissen om onefficiënte investeringen niet mee te rekenen in de basis van gereguleerde activa (RAB). De CREG wijst erop dat het netwerk van Fluxys Belgium vermaasd is en dat een vermindering van de vraag naar aardgas niet automatisch resulteert in een evenredige vermindering van de behoefte aan pijpleidingen. De CREG constateert dat Fluxys Belgium één van de Europese netbeheerders is met de meest competitieve tarieven.

74. De CREG verduidelijkt dat de stimulans tot kostenbeheersing evenredig en symmetrisch verdeeld wordt over de toekomstige tarieven en de aandeelhouders. Evenredig: dat wil zeggen dat het voordeel van een verlaging van de beheersbare kosten voor 50% ten gunste komt van de toekomstige tarieven en voor 50% ten gunste van de aandeelhouders. Symmetrisch: in het tegenovergestelde geval zullen de toekomstige tarieven 50 % van de verhoging dragen terwijl de billijke marge van de aandeelhouders met 50% van de

kostenverhoging zal verminderd worden. Dit leidt tot een **transparant en rechtlijnig** systeem van kostenstimulansen. Daarnaast heeft Fluxys Belgium er dus alle belang bij om zo kostenefficiënt mogelijk te werken en de **kosten te beheersen**: een deel van de voordelen vloeit terug naar de aandeelhouder enerzijds en de aandeelhouder wordt bestraft indien niet voldoende kostenefficiënt wordt gewerkt anderzijds.

75. De illiquiditeitspremie is economisch verantwoord door de lage liquiditeit van het Fluxys Belgium aandeel (gemiddelde *free float* (10,03%) - terwijl de BEL20 Index aandelen een gemiddelde *free float* van ongeveer 60% hebben). Het gemiddelde dagvolume verhandeld in 2013 op de Beurs van Brussel bedroeg minder dan 0,05% van de 10,03% *free float*, niettegenstaande de poging van Fluxys Belgium om de liquiditeit te verhogen door een aandelensplitsing (om de waarde per aandeel te verlagen tot een niveau meer geschikt en toegankelijk voor kleine aandeelhouders). Dit zal **niet leiden tot een verhoging van de tarieven** gezien een ander deel van het totaal inkomen, het recupereren van de herwaarderingsmeerwaarde bij buitengebruikstelling, niet langer kan worden opgenomen.

Projecten die een bijkomend rendement krijgen worden **transparant** vermeld in de tariefbeslissingen van de CREG zoals bijvoorbeeld de uitbreidingen van de LNG terminal in Zeebrugge die door een systeem van *Internal Rate of Return* (IRR) vergoed worden.

76. De CREG bevestigt dat de maatregelen tot kostenbeheersing **compabitel** zijn met de vereiste van **kostenreflectiviteit** omdat elke evolutie van de kosten met 50 % aan de tarieven wordt doorgerekend en de andere 50% aan de billijke marge, hetgeen ook als kost aanzien kan worden. Op die manier weerspiegelen de tarieven steeds 100% van de kosten. In het geval van kostenverlagingen, waarvoor juist de netbeheerder door de tariefmethodologie gestimuleerd wordt, zal de methodologie voor de netgebruikers kostenverlagend zijn.

77. De **waarderingsdata van het gereguleerde actief** gebruikt voor de berekening van de vergoeding zijn 1 januari en 31 december van het jaar waarvoor de tarieven worden berekend. De CREG neemt het gemiddelde van die twee waarden zodat de evolutie van de RAB tijdens het jaar, bijvoorbeeld van de investeringen en de afschrijvingen, in de berekening van de vergoeding voor zes maanden telt. Sommige investeringen vinden immers bij het begin van het jaar plaats, andere in de loop van het jaar of aan het einde ervan. Door een gemiddelde te berekenen, worden alle investeringen billijk vergoed.

78. De CREG heeft beslist een identieke marktrisicopremie te bepalen voor de activiteiten transport, opslag en *terminalling*, wat normaal is, aangezien het gasactiviteiten binnen één land betreft. Op het niveau van de **bèta** besliste de CREG de transportactiviteiten

te onderscheiden van de opslag- en *terminalling*activiteiten. Die twee laatste activiteiten zijn Seveso-activiteiten, die bovendien geen echte gebonden thuismarkt hebben.

De uitbreidingen van de *terminalling*installaties worden niet vergoed door een RAB x WACC, maar door een *Internal rate of Return-systeem* (IRR). Binnen dat systeem bestaat er geen illiquiditeitspremie.

De CREG herinnert eraan dat de vergoeding van geïnvesteerd kapitaal gebaseerd is op een geheel van elementen: de waarde van de gereguleerde activa, de optimale schuldfactor, parameters zoals de OLO, de marktrisicopremie, de bèta, **de illiquiditeitspremie**, waar dankzij de stimuli nog een mogelijke marge bovenop komt. Het is dat geheel aan factoren dat de billijke marge bepaalt. Die factoren vormen samen een geheel en het is bijzonder moeilijk om er één uit te halen, bijvoorbeeld de illiquiditeitspremie, zonder het gewenste evenwicht te verstoren. De billijke marge moet voor de bestaande en de toekomstige aandeelhouders een rechtvaardige vergoeding opleveren. De illiquiditeitspremie (zie ook paragraaf 75) is dus binnen de vergoedingsformule niet alleen een waarderingselement voor de vennootschap, maar ook een element dat bijdraagt tot een doelstelling vastgelegd in de Gaswet die de netbeheerder toelaat de investeringen te doen die nodig zijn voor de uitvoering van zijn taak en waarvoor het nodig is een beroep te doen op kapitaal. Een stabiel aandeelhouderschap in combinatie met de mogelijkheid om andere investeerders aan te trekken, draagt aan dat doel bij.

79. De kosten en de vergoeding van de activa waarvoor een **afwijking** bestaat zijn volledig opgenomen in het gereguleerde totaal inkomen en gespreid over de tarieven met behulp van dezelfde sleutels als deze gebruikt voor de andere kosten. Er is met andere woorden geen toewijzing van deze kosten aan specifieke infrastructuren teineinde eenheidstarieven te bekomen.

Geen enkele investering in deze specifieke activa die tot nu toe werd uitgevoerd, leidde tot een tariefverhoging, wat betekent dat de vaste en voorziene **onderschrijvingen** op deze activa volstonden om hun kost in de huidige tarieven op te nemen. De CREG zal erover waken dat dit ook het geval is voor de toekomstige investeringen, zodat de tarieven op een competitief niveau behouden kunnen blijven.

De opmerkingen geformuleerd Bank Degroof betreffende de billijke winstmarge vragen om wat meer toelichting.

Bij het begin van de regulering heeft de CREG het niveau van de risicopremie voor de Belgische markt vastgesteld op grond van studies die in 2001 werden besteld bij drie door

haar aangewezen externe adviseurs (cf. KBC, de universiteit van Gent en Bank Degroof). De CREG heeft hen gevraagd om een risicopremie voor de Belgische markt te berekenen, rekening houdend met de volgende elementen: (i) een bepaling op basis van historische gegevens (dus niet op basis van prognoses), (ii) een berekening over de laatste 40 jaar en (iii) een berekening op basis van het meetkundig gemiddelde van het verschil tussen de *return* van de aandelenmarkten enerzijds en de rente op 10-jarige OLO's anderzijds. De risicopremie van 3,50% vastgesteld door de CREG stemt overeen met de hoogste waarde van die drie studies.

In de loop van de daarop volgende tariefperiodes is de risicopremie van de Belgische markt stabiel blijven staan op 3,50%.

In het Ontwerp van besluit dat zij ter raadpleging heeft ingediend, heeft de CREG voorgesteld om deze risicopremie van 3,50% te behouden. De recentste publicatie van *Crédit Suisse*² waarin de oeuvres van Elroy Dimson, Paul Marsh en Mike Staunton van de *London Business School* zijn opgenomen, geeft inderdaad aan dat, voor België in de periode 1900-2013, (i) de risicopremie berekend op basis van een meetkundig gemiddelde slechts 2,40% bedraagt³ en dat (ii) de risicopremie berekend op basis van de rekenkundige en meetkundige gemiddelden⁴ 3,45% bedraagt. Deze publicatie van *Crédit Suisse* wordt regelmatig gebruikt onder andere door andere Europese regulatoren, o.m. in Duitsland, Engeland, Italië, Nederland en Luxemburg, om de hoogte van de risicopremie te bepalen. Het behoud van 3,50% betekent voor de CREG dus dat deze risicopremie niet ondergewaardeerd is.

Los van het feit dat de CREG streeft naar een stabiel regulatorisch kader, is het gebruik van een op prognoses gebaseerde risicopremie – zoals expliciet wordt voorgesteld door Bank Degroof (cf. 'de variabele risicopremie') – in plaats van een historische benadering niet aanvaardbaar voor de CREG omdat (i) de historische benadering wordt gehanteerd door de

---

² Dimson, Marsh en Staunton, *Credit Suisse Global Investment Returns Sourcebook 2014*, februari 2014, blz.73.

³ Zie regel "*Premiums Equities vs bonds*".

⁴ Het gemiddelde van de rekenkundige en meetkundige gemiddelden wordt gehanteerd door de Nederlandse regulator die beklemtoont dat de mening van de academici verdeeld is wat betreft de keuze van het ene of het andere gemiddelde. Die aanpak wordt ook door de consultant Frontier Economics aanbevolen aan de Duitse regulator.

Autoriteit Consument & Markt, *Bijlage – uitwerking van de methode voor de WACC*, blz.17.

Beschikbaar op: <https://www.acm.nl/nl/download/publicatie/?id=12039>

Frontier Economics, *Wissenschaftliches Gutachten zur Ermittlung des Zuschlages zur Abdeckung netzbetriebsspezifischer unternehmerischer wagnisse im bereich gas – gutachten im auftrag der bundesnetzagentur*, 2011.

Beschikbaar op: http://www.frontier-economics.com/_library/pdfs/frontier%20report%20-%20cost%20of%20equity-stc.pdf

meeste Europese regulatoren⁵ en (ii) een op prognoses gebaseerde benadering bestaat uit de ondervraging van een deskundigenpanel over hun verwachtingen met betrekking tot de risicopremie en dus subjectief en weinig betrouwbaar is. Zoals de consultant Brattle en de Nederlandse regulator⁶ beklemtonen, hangen de resultaten van een dergelijke benadering sterk af van de samenstelling van het ondervraagde deskundigenpanel en van de manier waarop de gestelde vragen geformuleerd zijn.

Betreffende de berekening van de risicovrije rente is de CREG het niet eens met Bank Degroof die stelt dat het gemiddelde van de risicovrije rente bij voorkeur moet berekend worden over dezelfde historische periode als de periode die wordt gebruikt voor de berekening van de risicopremie op de Belgische markt. Overwegende dat de publicatie van Crédit Suisse de periode 1900-2013 betreft, zou de manier van werken die Bank Degroof voorstelt erop neerkomen dat we een risicovrije rente zouden hanteren die berekend is over een periode van 113 jaar. De CREG is niet op de hoogte van enige theoretische grond die een dergelijke werkwijze zou staven en stelt vast dat geen enkele Europese regulator op die manier te werk gaat.

Wanneer we dit meningsverschil buiten beschouwing laten, wenst de CREG te beklemtonen dat zij Fluxys Belgium een maatregel heeft voorgesteld die strookt met het voorstel van Bank Degroof. Zo heeft de CREG in het Ontwerp van besluit van 5 juni 2014 dat zij aan Fluxys Belgium ter raadpleging heeft voorgelegd, voorgesteld om de risicovrije rente vast te stellen met gebruik van het gemiddelde over de laatste 10 jaar – in plaats van het gemiddelde van het lopende jaar-. Deze door de CREG voorgestelde evolutie werd ingegeven door de volgende overwegingen:

- i. een nivellering van grote schommelingen op de risicovrije rente die in de loop van bepaalde jaren werden waargenomen - terwijl echter ook de structurele evoluties die op de financiële markten worden waargenomen progressief worden weerspiegeld -. Daardoor zou het niveau van de vergoeding die aan de beleggers zal worden uitgekeerd beter voorspelbaar zijn, en het zou de formulering van financiële prognoses door het management van de betrokken bedrijven hebben vergemakkelijkt;
- ii. een grotere samenhang met de benaderingen die door andere Europese regulatoren worden gehanteerd, bijvoorbeeld de Duitse regulator die ook uitgaat van een gemiddelde van het rendement op staatsobligaties over een periode van 10 jaar om de risicovrije rente vast te stellen;

---

⁵ CEER, *Internal report on investment conditions in European countries – second draft*, 7 januari 2014, blz. 52-53-56-57.

⁶ Autoriteit Consument & Markt, *Bijlage – uitwerking van de methode voor de WACC*, blz.16.

Beschikbaar op: <https://www.acm.nl/nl/download/publicatie/?id=12039>

Brattle, *Calculating the equity risk premium and the risk-free rate*, 26 november 2012, p.29-33.

Beschikbaar op: <https://www.acm.nl/nl/download/bijlage/?id=10972>

- iii. de mededeling van bepaalde financiële analisten dat deze evolutie beleggingen in Belgische netbeheerders veel aantrekkelijker zou maken⁷.

De CREG stelt vast dat, in de huidige context die wordt gekenmerkt door een uiterst laag rendement op staatsobligaties, deze door de CREG voorgestelde aanpassing het mogelijk zou hebben gemaakt om tot dusver een vergoeding voor het eigen vermogen van de Belgische netbeheerders bekend te maken die gelijkloopt met die van de andere Europese netbeheerders. Daarentegen heeft de CREG opgemerkt dat de Engelse regulator beslist heeft om de recente forse daling van het rendement op staatsobligaties niet in aanmerking te nemen voor de vergoeding van de netbeheerders.⁸

In het kader van het overleg tussen de CREG en Fluxys Belgium heeft Fluxys Belgium echter gevraagd om de risicovrije rente te blijven berekenen op basis van het lopende jaar. Inderdaad, een meerjarig gemiddelde zou kunnen tegemoet komen aan de bezorgdheden om een bepaalde stabiliteit en voorzienbaarheid van het gereguleerd rendement te verzekeren, zonder dat dit op lange termijn, geenszins de tarieven, noch het rendement van de beheerders aantast. Daarentegen beveelt het CAPM model het gebruik aan van een recente risicovrije rente, zelfs prospectief. Fluxys Belgium zou derhalve voorstellen om het huidige systeem van jaargemiddelden te behouden.

Uit het voorgaande volgt dat de vaststelling dat de in het Ontwerp van besluit voorziene billijke marge niet zou zijn afgestemd op die van de buurlanden in essentie te verklaren valt door het samenvallen van, enerzijds, het eerder genoemde door Fluxys Belgium gevraagde kenmerk en, anderzijds, de momenteel uiterst lage rente op 10-jarige OLO's. In het geval dat de rente op 10-jarige OLO's in de loop van de volgende jaren zou stijgen - de CREG herinnert er hier aan dat de besproken bepalingen pas op 1 januari 2016 in werking zullen treden - is het natuurlijk zo dat de conclusies van Bank Degroof niet langer actueel zullen zijn.

---

⁷ Morgan Stanley, *ELIA System Operator SA: 2014 a year of regulatory improvement in Belgium*, 10 december 2013, blz.4.

⁸ Wright, Smithers, *The cost of equity capital for regulated companies: a review for OFGEM*, 2013, blz.21.

Beschikbaar op:

<https://www.ofgem.gov.uk/ofgem-publications/86100/wrightsmithersequitymarketreturn.pdf>

Oxera, *What WACC for a crisis?*, februari 2013, blz.3.

Beschikbaar op:

http://www.oxera.com/Oxera/media/Oxera/downloads/Agenda/What-WACC-for-a-crisis_.pdf?ext=.pdf

VI.3 Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit

80. De CREG concludeert dat bovenstaande opmerkingen geen aanleiding geven tot een aanpassing van het Ontwerp van besluit.

VII. ONDERDEEL “CRITERIA VOOR DE BEOORDELING VAN HET REDELIJK KARAKTER VAN DE KOSTEN”

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de delen IV.4 en V.4 (artikelen 23 tot en met 28) van het Ontwerp van besluit.

VII.1 Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen

81. Op deze artikelen ontving de CREG geen enkele reactie.

VII.2 Standpunt en vaststellingen van de CREG

82. De CREG wijzigt haar standpunt niet.

VII.3 Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit

83. De CREG concludeert dat er geen aanleiding is tot een aanpassing van het Ontwerp van besluit.

VIII. ONDERDEEL “PROCEDURE INZAKE CONTROLE EN TOEPASSING VAN TARIEVEN”

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de delen IV.6 en V.6 (artikelen 29 tot en met 36) van het Ontwerp van besluit.

VIII.1 Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen

Drie van de vijf repondenten hebben opmerkingen geformuleerd over de procedure inzake controle en toepassing van de tarieven.

84. ENI : de **vroegtijdige publicatie** van de tarieven voor de CAM veilingen is uiterst belangrijk.

85. ENI : Indien de tariefstructuur verandert, moet voor de netgebruikers de mogelijkheid bestaan om hun contracten te beëindigen in de vorm van een *one-off capacity reset mechanism*.

86. FEBEG pleit ervoor om de mogelijkheid voor de netbeheerder om de **tarieven** te **wijzigen** gedurende de tarifaire periode te beperken.

87. FEBEG stelt voor de mogelijkheden voor de netgebruikers om hun **contracten** met de netbeheerders te **beëindigen** uit te breiden.

88. GDF Suez is van oordeel dat het saldo op de **regularisatierekening** integraal zou moeten worden toegevoegd aan de inkomsten van de volgende tariefperiodes. Het saldo zou bij voorkeur systematisch moeten worden overgedragen naar de **volgende goedkeuringsperiode**.

89. GDF Suez meent dat de toepassingsdrempel van een **economische test** op investeringen 5 mln EUR zou moeten bedragen in plaats van 20 mln EUR.

90. In hun reactie op de openbare consultatie aangaande de tariefmethodologie van Elia heeft het College van Commissarissen van Elia bij verschillende artikelen eenzelfde problematiek beschreven, namelijk de overdracht van **eventuele regulatoire vorderingen en schulden** ingeval de ‘licentie’ van de netbeheerder getransfereerd of niet hernieuwd wordt.

VIII.2 Standpunt en vaststellingen van de CREG

91. Wat betreft de **vroegtijdige publicatie** voor de CAM veiling, verwijst de CREG naar haar antwoord onder randnummer 60.

92. De CREG wijst erop dat de tariefstructuur niet was gewijzigd ten opzichte van de voorlopige tariefmethodologie en evenmin na de raadpleging over het Ontwerp van besluit (zie randnummer 63). Bovendien heeft Fluxys Belgium reeds verschillende malen een *reshuffling* georganiseerd. Bijgevolg ziet de CREG geen reden tot een **capacity reset mechanism**, noch tot uitbreiding van de mogelijkheden voor de netgebruikers om hun contracten met de netbeheerders te beëindigen.

93. De CREG wijst erop dat de mogelijkheid om de **tarieven te wijzigen** gedurende de regulatoire periode voorzien is door de Europese wetgeving. Wanneer de evenredigheid van de tarieven niet meer gerespecteerd is, dienen nieuwe tarieven bepaald en goedgekeurd te worden. Deze maatregel is voorzien om aan uitzonderlijke situaties een oplossing te bieden. Het is geenszins de bedoeling om de tarieven systematisch te wijzigen. Maar de tariefmethodologie voorziet wel om tijdens de regulatoire periode nieuwe tarieven voor te stellen voor nieuwe diensten om tegemoet te komen aan de noden van de markt. In zulk geval is het de bedoeling om de andere bestaande tarieven ongewijzigd te laten.

94. Dat een deel van de **regularisatierekening** gereserveerd kan worden voor ontmantelingskosten wordt uitgelegd in paragraaf 18. Dat er een deel kan gereserveerd worden voor investeringen is ook in het voordeel van de netgebruikers. Dat de regularisatierekening over meerder tariefperiodes kan teruggegeven worden, is bedoeld om de bestaande tariefstabilisering te behouden gezien de dalende evolutie van de capaciteitsboekingen. Wij kunnen eveneens benadrukken dat het voeden van de regularisatierekening grotendeels gebeurt vanuit de margeverkleining die de TSO onderging als gevolg van de huidige OLO-rente, wat tijdens de volgende tariefperiode zou kunnen worden omgebogen.

95. Het redelijke karakter van elke uitgave (met inbegrip van investeringen **van minder dan 20 mln EUR**) moet aan de CREG kunnen worden aangetoond, zo niet kan ze worden geweigerd. Aangezien een volledige kosten-batenanalyse (zoals bedoeld in artikel 26 van de tariefmethodologie) omslachtig is, is de CREG van mening dat een dergelijke procedure uitsluitend moet worden gevolgd voor projecten met een investeringsbedrag van meer dan 20 mln EUR. We herinneren eraan dat de methodologie vooropstelt dat de CREG zich

steeds het recht voorbehoudt om kosten-batenanalyses te vragen voor de kleinste specifieke projecten.

96. De aanwijzing voor een hernieuwbare periode van twintig jaar van de beheerder (en een eventuele herroeping van de aanstelling) wordt beschreven in artikelen 8 tot 8/6 van de Gaswet. Aangezien in de Belgische wetgeving geen 'licenties' noch 'transferten van licenties' zijn voorzien, worden deze terminologie en omschrijving niet verder gebruikt bij de bespreking aangaande de regulatoire vorderingen en schulden.

De jaarlijkse berekening van de saldi, die ontstaan door de verschillen te berekenen tussen de (*ex ante*) gebudgetteerde kosten van het totaal inkomen en de reële kosten en gebudgetteerde volumes en opbrengsten en de realiteit, resulteren in ofwel een vordering ofwel een schuld op de toekomstige tarieven. Deze vordering of schuld wordt via de bepaling van het totaal inkomen in volgende tariefperiodes verrekend.

De CREG beschouwt de regulatoire vorderingen en schulden, die voortvloeien uit de beschreven saldi-berekening als onafscheidbaar van de uitoefening van de gereguleerde activiteiten van een beheerder.

In artikel 15/5bis § 9 van de Gaswet wordt het volgende bepaald: *“De commissie stelt een tariefmethodologie op en oefent haar tariefbevoegdheid uit om aldus een stabiele en voorzienbare regulering te bevorderen die bijdraagt tot de goede werking van de vrijgemaakte markt en die de financiële markt in staat stelt om met een redelijke zekerheid de waarde van de beheerder te bepalen. Ze waakt over het behoud van de continuïteit van de beslissingen die zij heeft genomen in de loop van de voorgaande gereguleerde periodes, met name inzake de waardering van de gereguleerde activa.”*

De verrekening van de saldi in volgende tariefperiodes zijn een essentieel onderdeel van een stabiele en voorzienbare regulering, en werd vastgelegd in de tariefmethodologie.

Het recht of de verplichting om de goedgekeurde regulatoire saldi door te rekenen overeenkomstig de vastgestelde methodologie kan bovendien steeds voor de bevoegde rechtbank aangevochten worden.

Op basis van voorgaande elementen blijkt dat de **regulatoire vorderingen en schulden** op basis van de bepalingen van de huidige tariefmethodologie zullen aangerekend worden in het totaal inkomen van volgende periodes onafhankelijk van het feit welke entiteit als beheerder werd aangewezen.

Artikel 32 kan in die zin verduidelijkt worden, zonder dat hiervoor zeer specifieke situaties moeten worden omschreven.

VIII.3 Aanpassingen aan het ontwerp van besluit

97. De hiernavolgende tekst zal in het Aangepast ontwerp van besluit aan het artikel 32 toegevoegd worden.

De saldi op de elementen van het totaal inkomen vormen een vordering dan wel een schuld tegenover de afnemers in hun geheel en worden overgeboekt naar de overlopende rekeningen op de balans van de beheerder. In overeenstemming met de wet, deze tariefmethodologie en de beslissing van de regulatorZij maken zij geen deel uit van het resultaat, noch van het eigen vermogen van de beheerder. In geval van geaccumuleerd positief saldo op het einde van de regulatoire periode kan de CREG besluiten het gedeeltelijk in te zetten voor de financiering van investeringen en/of voorziening voor het ontmantelingsfonds. Het resterende saldo wordt toegewezen aan het totaal inkomen van de volgende tariefperiodes. Deze saldi genereren rechten / verplichtingen aan de aangewezen beheerder om~~Dergelijke vordering / schuld kan~~ via een correctie op de toekomstige tarieven worden ~~te verreken~~end ~~zonder dat het resterende saldo het karakter van een vordering / schuld zou verliezen. In geval van geaccumuleerd positief saldo op het einde van de regulatoire periode kan de CREG besluiten het gedeeltelijk in te zetten voor de financiering van investeringen en/of voorziening voor het ontmantelingsfonds. Het resterende saldo wordt toegewezen aan het totaal inkomen van de volgende tariefperiodes.~~

IX. ONDERDEEL “VERANTWOORDING DOOR MIDDEL VAN DE BOEKHOUDING EN DE ADMINISTRATIEVE ORGANISATIE”

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de delen IV.7 en V.7 (artikelen 37 tot en met 40) van het Ontwerp van besluit.

IX.1 Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen

98. Op deze artikelen ontving de CREG geen enkele reactie.

IX.2 Standpunt en vaststellingen van de CREG

99. De CREG wijzigt haar standpunt niet.

IX.3 Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit

100. De CREG concludeert dat er geen aanleiding is tot een aanpassing van het Ontwerp van besluit.

X. ONDERDEEL “OVERGANGSBEPALINGEN”

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de delen IV.8 en V.8 (artikelen 41 tot en met 42) van het Ontwerp van besluit.

X.1 Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen

101. Op deze artikelen ontving de CREG geen enkele reactie.

X.2 Standpunt en vaststellingen van de CREG

102. De CREG wijzigt haar standpunt niet.

X.3 Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit

103. De CREG concludeert dat er geen aanleiding is tot een aanpassing van het Ontwerp van besluit.

XI. ONDERDEEL “DIVERSE BEPALINGEN”

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de delen IV.9 en V.9 (artikel 43) van het Ontwerp van besluit.

XI.1 Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen

104. Op deze artikelen ontving de CREG geen enkele reactie.

XI.2 Standpunt en vaststellingen van de CREG

105. De CREG wijzigt haar standpunt niet.

XI.3 Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit

106. De CREG concludeert dat er geen aanleiding is tot een aanpassing van het Ontwerp van besluit.

XII. ONDERDEEL “BIJLAGE 1”

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de Commentaren bij Bijlage 1, opgenomen in deel IV, en in Bijlage 1 zelf, toegevoegd aan deel V van het Ontwerp van besluit.

XII.1 Samenvatting van de geformuleerde opmerkingen

108. Op deze artikelen ontving de CREG geen enkele reactie.

XII.2 Standpunt en vaststellingen van de CREG

109. De CREG wijzigt haar standpunt niet.

XII.3 Aanpassingen aan het Ontwerp van besluit

110. De CREG concludeert dat er geen aanleiding is tot een aanpassing van het Ontwerp van besluit.

****

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas:

Laurent JACQUET
Directeur

Marie-Pierre FAUCONNIER
Voorzitster van het Directiecomité

BIJLAGE 1

De documenten waarvan de CREG gebruik heeft gemaakt bij de raadpleging over het ontwerp van tariefmethodologie voor de transmissie van gas 2016-2019

Het betreft twee documenten, nl.:

- 1) toelichting bij de raadpleging over de tariefmethodologie voor de transmissie voor gas (zie Bijlage 1.1);
- 2) de vragenlijst zelf (zie Bijlage 1.2).

Bijlage 1.1: Toelichting bij de raadpleging over de tariefmethodologie voor de transmissie van gas

I. DOEL VAN HET RAADPLEGINGSPROCES

Met het ontwerp van tariefmethodologie dat nu voorligt, zet de CREG een volgende stap in het traject naar een definitieve tariefmethodologie voor het aardgasvervoersnet, de opslaginstallatie voor aardgas en de LNG-installatie. Dat definitieve regulatoire kader moet tijdig aan Fluxys Belgium en Fluxys LNG (hierna :de beheerders) bezorgd worden met het oog op de toepassing ervan tijdens de volgende regulatoire periode. De gecombineerde netbeheerder Fluxys Belgium zal uiterlijk op 30 juni 2015 een tariefvoorstel voor de aansluiting op en het gebruik van zijn installaties aan de CREG voorleggen. Op basis daarvan zal de CREG gereguleerde tarieven vastleggen geldig vanaf 1 januari 2016 tot en met 31 december 2019.

Deze raadpleging is ook voor de CREG zelf van wezenlijk belang. Ofschoon de wettelijke bevoegdheid voor de regulering van de nettarieven uitsluitend aan haar toebehoort, hecht de CREG groot belang aan de mening van alle belanghebbenden. Door zo te werk te gaan houdt de CREG niet enkel rekening met de wettelijke en reglementaire bepalingen maar ook met uw mening, en kan ze gebruik maken van uw suggesties om haar beslissingen beter te onderbouwen en zo nodig bij te sturen.

Tenslotte moet dit raadplegingsproces ook bijdragen tot het motiveren en rechtvaardigen van de tariefmethodologie, een verplichting die de Gaswet aan de CREG oplegt.

II. WETTELIJK KADER VAN HET RAADPLEGINGSPROCES

Artikel 15/5bis van de Gaswet bevat de basisbepalingen voor het tot stand komen van gereguleerde nettarieven voor het aardgasvervoersnet, de opslaginstallatie voor aardgas en de LNG-installatie. Deze bepalingen verplichten de CREG om een tariefmethodologie uit te werken die de netbeheerders moeten gebruiken voor het opstellen van hun volgend tariefvoorstel.

Dit moet gebeuren na gestructureerd, gedocumenteerd en transparant overleg tussen de netbeheerders en de CREG en met inachtneming van een belangrijk aantal voorgeschreven richtsnoeren. De ontwerptekst die voorligt is het resultaat van dit overleg. De voorliggende methodologie respecteert dan ook duidelijk de rollen van de netbeheerders en regulator in het tarifaire proces.

De wet voorziet bovendien dat de CREG, bij het opstellen van deze methodologie en bij de uitoefening van haar tariefbevoegdheid, een stabiele en voorzienbare regulering moet bevorderen. Deze moet bijdragen tot de goede werking van de vrijgemaakte energiemarkt en de financiële markten in staat stellen om met een redelijke zekerheid de waarde van de beheerder te bepalen. Daarbij moet de CREG eveneens waken over het behoud van de continuïteit van de beslissingen die zij heeft genomen in de loop van de voorgaande regulatoire periodes, onder andere betreffende de waardering van de gereguleerde activa.

III. HET PROCES VAN DE RAADPLEGING

Alle nuttige documenten zijn gepubliceerd op de consultatiepagina van de website van de CREG (<http://www.creg.be/nl/opiniong.html>). Geïnteresseerde partijen kunnen deelnemen via het online raadplegingsplatform, dat een vlotte verwerking van de antwoorden toelaat. De vragen (in bijlage) mogen eventueel ook schriftelijk beantwoord worden en per post aan de CREG bezorgd t.a.v. de heer Laurent Jacquet, evenwel vóór de uiterste datum van de raadpleging. In overeenstemming met het huishoudelijk reglement van de CREG bedraagt de raadplegingstermijn 30 kalenderdagen.

Gezien het belang van de tariefmethodologie voor de regulering, de prijsvorming en de marktwerking wordt het proces breed gecommuniceerd naar alle belanghebbenden via de nieuwsbrief van de CREG en via een aankondiging in het Belgisch Staatsblad.

IV. DE KALENDER VOOR DEZE RAADPLEGING

De termijn voor de raadpleging bedraagt 30 kalenderdagen en gaat in op 1 september 2014.

De CREG zal alle overgemaakte opmerkingen en reacties beoordelen in een raadplegingsverslag, dat op dezelfde wijze en in de twee landstalen zal bekendgemaakt worden. Dat geldt ook voor de definitieve tekst van de tariefmethodologie, die vóór 1 januari 2015 aan de netbeheerders moet worden bezorgd.

V. DE OPVATTINGEN DOOR DE CREG OVER HET RAADPLEGINGSDOCUMENT EN OVER DE CONCRETE RAADPLEGING

Net zoals bij de voorlopige tarifaire methodologie die geldt tot eind 2015 is dit ontwerp van tariefmethodologie opgevat als een besluit van de CREG. In overeenstemming met het reglementair karakter ervan volgen 3 delen elkaar logisch op, nl. de fundamentele opties van de CREG (deel III), de commentaren en toelichting bij elk artikel (deel IV) en de eigenlijke tekst van de methodologie (deel V en de Bijlagen).

Rekening houdend met de wettelijke bepalingen heeft de CREG ook de rapporteringsmodellen toegevoegd die de netbeheerder moet gebruiken in zijn tarifaire communicatie naar de CREG. Dit zijn evenwel documenten die, eens ingevuld, als dusdanig niet bekendgemaakt zullen worden.

VI. EEN EVENWICHT TUSSEN BESTAANDE EN NIEUWE ELEMENTEN

Het voorliggende ontwerp van tariefmethodologie bevat een aantal inzichten en bepalingen die hun doelmatigheid al bewezen hebben gedurende de vorige regulatoire periodes.

Daarnaast zijn er een aantal aanpassingen en ook nieuwe elementen, waaronder:

- 1) het voorzien van een aantal efficiëntie bevorderende stimulansen;
- 2) een tariefstructuur die anticipeert op de toekomstige Europese netwerkcode terzake en die de beste praktijken op dit vlak omvat.

Bijlage 1.2: Vragen van de CREG

INLEIDING

Onderstaande 19 vragen over de tariefmethodologie kunnen telkens met “Ja” of “Nee” beantwoord worden. Daarnaast kunt u per vraag een korte toelichting geven, indien u dit wenst. Voor additionele suggesties of opmerkingen is er ruimte op het einde van de vragenlijst.

Vergeet ook het geheel niet aan te vullen met uw antwoorden op de 6 laatste vragen die verband houden met uw identificatiegegevens en met de behandeling van uw antwoorden.

ALGEMEEN

- 1) Vindt u het ontwerp van tariefmethodologie een verbetering in vergelijking met de huidige Voorlopige tarifaire Methodes van 28 november 2011?

Delen IV.1 en V.1 Definities en toepassingsveld

- 2) Zijn de definities en het toepassingsveld duidelijk?
- 3) Moeten er definities worden toegevoegd of geschrapt?

Delen IV.2 en V.2 en Bijlage 2. Algemene tariefstructuur

- 4) Vindt u de algemene tariefstructuur duidelijk?
- 5) Wenst u bemerkingen of suggesties te formuleren over de algemene tariefstructuur?
- 6) Gaat u akkoord dat tarieven in principe worden uitgedrukt in de eenheid van de belangrijkste kostenveroorzakende factor?
- 7) Wenst u bemerkingen of suggesties te formuleren aangaande de verplichting in hoofde van de beheerders om redelijke en voldoende gedetailleerde informatie over tariefvorming, -methodologie en -structuur te publiceren?

Delen IV. 3 en V.3. Totaal inkomen van de netbeheerder

- 8) Vindt u de onderverdeling in beheersbare en niet beheersbare kosten(verminderingen) duidelijk?
- 9) Vindt u de evolutieregels van het gereguleerd actief duidelijk?
- 10) Vindt u de samenstelling van het rendementspercentage duidelijk?
- 11) Vindt u de ontworpen stimulansen tot kostenbeheersing duidelijk?

- 12) Wenst u bemerkingen of suggesties te formuleren met betrekking tot de bepalingen uit dit hoofdstuk?

Delen IV. 4 en V.4. Beoordeling van het redelijk karakter van het totaal inkomen en van de uitgaven

- 13) Vindt u de bepalingen van dit hoofdstuk duidelijk?
- 14) Wenst u bemerkingen of suggesties te formuleren over de criteria voor het beoordelen van het redelijk karakter van bepaalde elementen van het inkomen?

Delen IV. 6 en V.6. Procedures voor controle en toepassing van de tarieven,

- 15) Vindt u de bepalingen uit dit hoofdstuk duidelijk?
- 16) Wenst u opmerkingen of suggesties te formuleren over de ontworpen procedures voor de controle en de toepassing van de tarieven?

Delen IV. 7 en V.7. Verantwoording door middel van de boekhouding en de administratieve organisatie

- 17) Vindt u de bepalingen uit dit hoofdstuk duidelijk?
- 18) Wenst u opmerkingen of suggesties te formuleren over de ontworpen verantwoording door middel van de boekhouding en de administratieve organisatie?

SLOT

- 19) Hebt u nog andere suggesties of bemerkingen die u ons aangaande de tariefmethodologie wil medelen?

IDENTIFICATIE

- 20) Beschouwt u uw antwoorden op deze raadpleging als vertrouwelijk?
- 21) In wiens naam (natuurlijke persoon of rechtspersoon) dient u deze antwoorden in?
- 22) Wat is de naam van de contactpersoon in verband met deze raadpleging?
- 23) Wat is het e-mailadres van deze contactpersoon?
- 24) Wat is het telefoonnummer van deze contactpersoon?

BIJLAGE 2

De antwoorden van de individuele respondenten

Deze bijlage wordt als een afzonderlijk document aan dit raadplegingsverslag toegevoegd.

BIJLAGE 3

<p style="text-align: center;">Verslag van de vergadering van 26 september 2014 tussen de CREG en Febeliec in het kader van de consultatie over de ontwerpen van besluit (Z)140626-CDC-1109/4 en (Z)140618-CDC-1110/4 van 26 juni 2014</p>

Vooraf:

Met haar e-mailbericht van 14 september 2014 heeft Febeliec, de *'Federation of Belgian Industrial Energy Consumers'* aan de CREG gevraagd om aan haarzelf en aan haar leden het ontwerp van tariefmethodologie voor te stellen waarover de regulator in de maand september 2014 een consultatie organiseert.

De CREG is ingegaan op deze vraag van Febeliec. De Powerpoint *slides* hebben betrekking op zowel de ontworpen tariefmethodologie voor de transmissie van elektriciteit als op deze die betrekking hebben op het aardgasvervoersnet, de opslaginstallatie voor aardgas en de LNG-installatie en zijn als bijlage aan dit verslag toegevoegd.

Het onderhavig verslag bevat de weerslag van de presentatie en van de wederzijdse vragen en antwoorden van zowel CREG als van Febeliec. Dit verslag houdt geen akkoord in over alle stellingen en standpunten: het is de samenvatting van standpunten, zonder de bedoeling hierover telkens tijdens de vergadering een consensus te bereiken. De CREG heeft er tijdens de voorstelling wel op aangedrongen dat Febeliec en haar leden nog formeel zouden reageren op de documenten die ter consultatie voorliggen: de regulator geeft er de voorkeur aan zich enkel formeel uit te spreken binnen het kader van de eigen consultatie. Zijn antwoorden tijdens de vergadering zijn enkel richtinggevend.

Aanwezig

De CREG vertegenwoordigd door:

de heer L. JACQUET, Directeur

de heer J. LAERMANS, hoofdadviseur

mevrouw P. DEBRIGODE, eerstaanwend adviseur

de heer J. ALLONSIUS, eerstaanwend adviseur

Febeliec vertegenwoordigd door:

de heer P. CLAES , General Manager

Een aantal leden van Febeliec :

de heer Kenny Liu Man Hin (Total) , de heer Michel Ceusters (Ineos), de heer Noel Eeckeloo (Evonik), de heer Erik Verrydt (BASF), mevrouw Sabine Aerssens (ArcelorMittal), de heer Walter Aertsens (Infrabel), de heer Marc Clement (Tessenderlo Chemie) (hierna genoemd: 'Een vertegenwoordiger van Febeliec)

De vergadering heeft plaats in het lokaal Fernand Courtoy – J.B. van Helmont (6de verdieping) bij de CREG, Nijverheidsstraat 26-38 te 1040 Brussel.

1. Verwelkoming en inleiding

De Directeur van de CREG verwelkomt de vertegenwoordigers van Febeliec en opent formeel de vergadering over de tariefmethodologie om 14u10.

Een vertegenwoordiger van Febeliec bedankt de CREG voor de geboden gelegenheid.

2. De voorstelling van het algemeen ontwerp van methodologie

Aan de hand van de bijgevoegde slides presenteert de Directeur van de CREG uitgebreid de beide ontwerpen van tariefmethodologie, respectievelijk voor de transmissie van elektriciteit en deze die betrekking heeft op het aardgasvervoersnet, de opslaginstallatie voor aardgas en de LNG-installatie.

Hij gaat daarbij in op gemeenschappelijke grondslagen, de gemeenschappelijke accenten, de specifieke accenten voor Fluxys, de specifieke accenten voor Elia, de voorziene volgende stappen en de timing.

Van belang is dat de voorliggende methodologie ontworpen is als een evenwichtig totaalpakket waarover - zoals de respectieve wetten dat voorschrijven - ruim overleg met de netbeheerder is gepleegd en dat, zoals in het verleden, gebaseerd is op een duidelijke verdeling van de rollen van de netbeheerder en van de regulator. De CREG stelt dat zij de bijzondere wettelijke bepalingen hierover strikt heeft gerespecteerd.

3. Vraagstelling en reacties bij het algemeen ontwerp

De Directeur van de **CREG** nodigt daarop de aanwezige vertegenwoordigers van Febeliec uit tot het formuleren van vragen, opmerkingen en suggesties.

Een vertegenwoordiger van **Febeliec** vraagt of de slides niet de indruk wekken dat de methodologie in eerste instantie steunt op de Belgische wetgeving en pas in tweede orde op de Europese regelgeving. Hij stelt de vraag of dit niet omgekeerd moet zijn. Indien bijvoorbeeld de Belgische wet niet compatibel is met de Europese dan primeert deze laatste.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** antwoordt dat met de concrete vermelding op slide nummer 2 enkel bedoeld wordt dat de regulator, naast alle verplichtingen die direct verband houden met de tariefmethodologie, zowel Europees als Belgisch, eveneens rekening gehouden heeft met een aantal indirecte elementen, bijvoorbeeld de Europese richtlijn op energie-efficiëntie. De gebruikte slides geven geen aanduiding in van prioriteit.

In het kader van het ontworpen gebruik van stimulansen vraagt **een lid van Febeliec** wat de notie 'adequaatheid van vraag en aanbod' wil zeggen. Gaat het hier enkel om de verhoging van de importcapaciteit of is deze notie ruimer? Gaat het ook over het aanbod, het gebruik, enz. ? Wat betekent dit concreet? Wat is het verband met de tarifiering van de strategische reserves en met het aangekondigd tarief van 4.500 EUR?

Een vertegenwoordiger van de **CREG** zegt dat het – overigens thans wettelijk voorzien- gebruik van stimulansen met het oog op de kwaliteit van de dienstverlening van Elia positieve resultaten voor de netgebruikers moet meebrengen. De vermelding van de bruikbaarheid van één van deze stimulansen voor maximale inspanningen door Elia over de kostenbeheersing van alle middelen voor de strategische reserves is een mogelijkheid.

Dit houdt geen tarifair verband in met het specifieke onevenwichtstarief dat toegepast zal worden ingeval van een structureel tekort.

Datzelfde lid van Febeliec vindt de verklaring niet helder genoeg: hoe gaat de problematiek van de *adequacy* van vraag en aanbod opgelost worden door een onbalans aan 4.500 EUR te factureren? Krijgt Elia een financiële vergoeding wanneer zij goed gewerkt heeft of niet?

Een vertegenwoordiger van de **CREG** zegt dat de CREG daarover een aantal beslissingen voorbereidt. Zoals dat methodologisch steeds het geval geweest is, is het onevenwichtstarief er steeds op gericht geweest de ARP te stimuleren tot hun eigen evenwicht.

Een lid van Febeliec vraagt of de 50% stimulans die Elia krijgt bij kostenverminderingen enerzijds en de nieuwe stimulansen die Elia krijgt 'om iets te doen terwijl zij dat zou moeten doen zonder stimulansen' anderzijds, niet enkel kostenverhogend is?

Een vertegenwoordiger van de **CREG** antwoordt dat het nooit de bedoeling van de CREG is geweest en ook niet zal zijn om gratuite 'geschenken' aan TSO's uit te delen maar veeleer deze te stimuleren om de output/opbrengst naar de verbruikers te verhogen. Dit is een vertaling van wat in het Derde Energiepakket/richtsnoeren voorzien is. Daar staat een duidelijk signaal om stimulansen voor kwaliteitsverbetering van Elia te geven. Dit ten voordele van de consumenten en dus niet kostenverhogend voor alle aanwezigen hier op de vergadering. Het is natuurlijk onvermijdelijk dat de baten voor de netgebruikers niet steeds via de nettarieven van de netbeheerder tot uitdrukking gebracht zullen worden (zo zal bv. een verwachte betere aankoop prijs van de *commodity* rechtstreeks waarneembaar zijn bij de netgebruiker en dus zeker niet via de facturen van de netbeheerder).

In dat verband moet het duidelijk zijn dat het gebruik van deze stimulansen het rechtstreeks en verplicht gevolg is van de toepassing van het Derde Europees Energiepakket.

Een lid van Febeliec merkt op dat dergelijke politiek een gevaar met zich meebrengt namelijk dat de activiteiten die geen stimulansen krijgen, verwaarloosd zouden worden: vernieuwing van oudere installaties bijvoorbeeld.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** wijst in dat verband op de uitgebreide opvolging van de investeringsgoederen die de ontworpen methodologie voorziet en op de nieuwe wettelijke bepalingen over het ontwikkelingsplan dat voortaan ook de vervangingsinvesteringen moet bevatten. Over dat laatste plan heeft de CREG evenwel enkel een adviserende bevoegdheid en beslist de bevoegde Minister. Bijkomend wijst de CREG op het structurele overleg tussen

de 4 regulatoren in de schoot van FORBEG, waar de afstemming van de nodige investeringen ongetwijfeld aan bod zal komen.

Een lid van Febeliec stelt dat de CREG waarschijnlijk weet wat een 'normale', 'goede' en 'zeer goede' netbeheerder is. Hij merkt ook op dat in de vorige tarievenmethode *incentives* stonden om correct te plannen maar die zijn nu blijkbaar verdwenen.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** antwoordt dat de CREG, wat de bepalingen kalibrering van de individuele *incentives* wel degelijk een aantal resultaatsniveaus in gedachten heeft (bv. een na te streven en haalbare importcapaciteit: minimaal, redelijk, of maximaal). Dit is de opdracht van de CREG in haar geheel maar het is voorbarig dit nu al te publiceren omdat anders een netbeheerder zijn gedrag (bvb. investeringen) daar in de lopende regulatoire periode op zal richten (anticiperen, uitstellen).

De *incentives* die in de opmerking bedoeld worden zijn enkel weggefallen omdat zij betrekking hadden op *day-ahead*-verplichtingen, terwijl nu meer gefocust wordt op *real-time* handelingen.

Een lid van Febeliec herhaalt dat het hoogst wenselijk blijft dat ARP's in *day-ahead* in evenwicht blijven nomineren en later die nominaties respecteren. Dit is een basisprincipe van de markt. Bovendien begint het behoud van het evenwicht in het systeem met een evenwicht in *day-ahead*.

Een lid van Febeliec vraagt waarom de importcapaciteit wordt verhoogd met Engeland en niet met Duitsland bijvoorbeeld? Heeft dit te maken met Elia en 50Hertz? Bestaat er dan concurrentie tussen de regulatoren?

Een vertegenwoordiger van de **CREG** antwoordt vooreerst dat de concrete keuzes van investeringen de tariefmethodologie te buiten gaan. Hij bevestigt dat er geen concurrentie tussen de regulatoren is.

Wat wel gebeurt, is dat groepen van netbeheerders die in meerdere landen actief zijn, de verschillen in regulering in hun voordeel trachten uit te spelen tegen de andere regulator. Wat een belangrijke weerslag heeft op de tariefmethodologie en bepalend en heel concreet is voor de financiering van de grote volumes aan nieuwe investeringen op gebied van elektriciteitstransmissie, is de concurrentie op de financiële markten. Bij die grote vraag naar financiële middelen, moet een netbeheerder mogelijke financiers echt overhalen om hun middelen aan hem ter beschikking te stellen. Daarom werd gestreefd naar maximale 'orthodoxie' en transparantie te geven over de billijke marge en de concrete parameters van

het CAPM (*Capital Asset Pricing Model*). Om die zo 'vergelijkbaar mogelijk te maken, werd de recuperatie van de vroegere meerwaarde bij buitendienststelling van oude activa afgeschaft (de zgn. *decommissioning* en het opnemen van de herwaarderingsmeerwaarden in de tarieven bij die buitengebruikstelling). De tariefmethode wordt zodoende meer orthodox en geeft op die manier de juiste signalen naar de financiële markten.

Een lid van Febeliec vraagt of dit wel nodig was wanneer men ziet dat de uitschrijving van een obligatielening van Elia tot 7 keer overschreven werd?

Een vertegenwoordiger van de **CREG** antwoordt dat voor het aantrekken van risicokapitaal, deze werkwijze, zeker voor buitenlandse investeringsfondsen echt noodzakelijk is geworden. De bijkomende incentives zijn objectief en hebben betrekking op de kwaliteit van de dienstverlening. In het verleden heeft de CREG dergelijke *incentives* eerder afgehouden, maar dat was vooral om juridische redenen (de Raad van State is tussengekomen). Met het Derde Energiepakket en de omzetting ervan naar Belgisch recht is deze materie correct geregeld en wordt het gebruik daarvan eerder verwacht. De CREG past deze regelgeving gewoon toe, maar wel in het belang van de netgebruikers.

Een lid van FEBELIEC vraagt waarom bij Elia 'niet-gereguleerde' en 'gereguleerde' activiteiten binnen hetzelfde bedrijfskader bestaan. Hij stelt de vraag of het niet aangewezen is (controle eenvoudiger) indien inderdaad de activiteiten in van elkaar gescheiden bedrijven zouden uitgevoerd worden?

Een vertegenwoordiger van de **CREG** antwoordt dat volgens de wet en met respect voor een aantal voorwaarden, de netbeheerders wel degelijk andere activiteiten mogen uitvoeren. De CREG waakt er sinds de ontwikkeling van die activiteiten over dat er geen kruissubsidies zijn. Omdat Elia een andere structuur heeft dan Fluxys Belgium gaat het controlewerk van de CREG ook anders in zijn werk: ondermeer via verduidelijken, uitbreiden en aan de nieuwe omstandigheden aanpassen van de bestaande afspraken (*transfer pricing policy*), *ex ante* aanvragen van Elia ingeval van nieuwe projecten.

Dat de ontworpen tariefmethodologie hier terdege rekening mee houdt, wordt aangetoond door de uitgebreide bepalingen hierover in een afzonderlijk, volwaardig hoofdstuk over de criteria voor de beoordeling van de redelijkheid van de elementen van het inkomen.

4. Specifiek over de ontworpen tariefstructuur

Op een specifiek topic voor Elia, nl. de ontworpen tariefstructuur wordt specifiek ingegaan door een medewerker van de CREG.

Deze merkt op dat Elia in het kader van haar *User's Group* zelf een eerste consultatie organiseerde over haar eigen voorstellen terzake. De CREG beschikt over het verslag van Elia over voornoemde consultatie.

Hij wijst erop dat er een groot aantal criteria bestaan waaraan nettarieven moeten voldoen, maar dat die elkaar ook kunnen uitsluiten: zo is tegelijkertijd kiezen voor 'vereenvoudigen' en voor 'meer transparantie' zo goed als uitgesloten. De CREG heeft gekozen voor die accenten: (i) vereenvoudiging, (ii) focus op het verband met de eigenlijke dienstverlening van Elia (*output based*) en (iii) harmonisering van distributienetbeheerders en rechtstreeks aangesloten klanten.

Hij is er zich van bewust dat de verdere afwikkeling van de tariefprocedure afhankelijk is van het verwachte arrest van het Hof van Beroep te Brussel omdat de interpretatie en de modaliteiten over het criterium van 'kostenreflectiviteit' daarin een sleutelement vormen.

Een lid van Febeliec doet opmerken dat de CREG in het voorliggend ontwerp klaarblijkelijk geen enkele opmerking heeft overgenomen die door de *Users' group* aan Elia in het kader van de consultatie door de netbeheerder bekend werden gemaakt.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** antwoordt dat zij inderdaad zelf bij Elia heeft aangedrongen op dergelijke consultatie over de mogelijke wijzigingen van de tariefstructuur. De concrete en strikte timing van de overlegprocedure had evenwel voor gevolg dat de CREG pas in het bezit kwam van het betreffend consultatieverslag nadat zij met Elia een akkoord over de ontwerp tekst had afgesloten. Daarom zal de CREG rekening houden met zowel de opmerkingen in voornoemd verslag als met de opmerkingen uit de lopende consultatie.

Een lid van Febeliec doet opmerken dat tarieven gebaseerd op vermogen/capaciteit aan de gebruikers geen *incentives* bieden op gebied van *Demand/Response*. Hij vraagt of rekening wordt gehouden met ex ante onderschrijvingen? Hij zal dit vermelden in de officiële reacties op de consultatie.

Een ander lid van Febeliec voegt er aan toe dat individuele pieken enkel van belang zijn indien zij relevant zijn voor het gehele systeem.

Nog een ander lid van Febeliec heeft de indruk dat de CREG *per se* zelf een eigen voorstel wil formuleren in plaats van terdege rekening te houden wordt met de wensen van de gebruiker.

Nog een ander lid van Febeliec merkt op dat gekeken zou kunnen worden naar het systeem van pieken in Nederland. Of zelfs het Verenigd Koninkrijk.

Een vertegenwoordiger van de CREG wijst erop dat harmonisering en vereenvoudiging weliswaar prioritaire doestellingen waren, maar dat zij toch voldoende wenste te beantwoorden aan de richtlijn voor energie-efficiëntie. Volgens hem voldeden de voorstellen van Elia in redelijke mate aan deze doelstellingen.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** nodigt deze leden vooreerst uit om hun opmerkingen op te nemen in hun formele, individuele reacties op de consultatie.

Een lid van Febeliec merkt op dat, wanneer zij Elia bevragen, deze laatste voorstelt om de CREG te bevragen. Zo komt er onvoldoende duidelijkheid.

Wat de pieken betreft die de basis vormen voor de gefactureerde aantallen, stelt de **vertegenwoordiger van Febeliec** dat de pieken in functie van de intermitterender productie verschuiven. Maar het gaat hier dan wel over de vraagpieken. De vraag is het probleem, niet het aanbod. En juist dit signaal zou verdwijnen! Dat de verbruiker dat signaal krijgt is van belang voor de leveranciers. Echter in welke mate zijn de residentiële klanten en de KMO's prijsgevoelig? Vandaag de dag en waarschijnlijk nog voor vele jaren is er geen reactie van de verbruikers op de prijzen. (Bij wijze van voorbeeld stelt hij dat het toch niet erg waarschijnlijk zou zijn dat de NMBS haar treinschema dagelijks zou aanpassen aan het aanbod van goedkope elektriciteit voor de tractie)! Volgens Febeliec ontbreekt in België in het aanbod duidelijk een adequaat piekproduct!

Een **vertegenwoordiger van de CREG** wijst op de *incentives* die moeten leiden tot een verhoogde importcapaciteit op onze grenzen. Hij benadrukt dat Elia zelf aangespoord wordt tot elke voortgang, zelfs indien de zone met de 5 landen of meer in haar geheel vooruitgang kan boeken.

Een lid van Febeliec beaamt dat deze aandacht voor de import capaciteit en de *incentive* goed is.

Een lid van Febeliec vraagt waarom er in de toekomst slechts 3 in plaats van 4 klantengroepen zouden zijn: worden de groepen 2 en 3 bij elkaar samengevoegd?

De **CREG** antwoordt dat dit zo is omdat er bij één van de groepen te weinig klanten en afname waren, zodat een specifiek tarief niet meer normaal zou kunnen toegepast worden.

Volgens **een lid van Febeliec** zijn de voorstellen kostenverhogend.

Een vertegenwoordiger van de CREG stelt dat daar de nodige aandacht voor is. Men mag niet uit het oog verliezen dat de jaarlast het gevolg is van de combinatie van vele factoren, waarvan sommige vandaag wellicht voor de netgebruikers nog niet becijferbaar zijn.

Een lid van Febeliec is het er wel over eens dat het voorgenomen afstappen van de notie “bruto begrensd” wel degelijk een vereenvoudiging is.

Hij stelt wel de vraag naar de allocatie van de tarieven: naar *generation* en/of naar *load*?. Hij vraagt naar de inzichten van Elia in dat verband.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** stelt dat dit punt open is. Hij merkt op dat de methodologie een kader biedt en dat dezelfde methodologie, zoals vermeld in de bijgevoegde slides, fundamenteel de specifieke rollen en verantwoordelijkheden van zowel de netbeheerder als van de regulator respecteert. In dat verband blijft het ontwerp - zoals sinds het begin van de vrijmaking reeds het geval is - het initiatief, de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid om voorstellen terzake te doen aan de netbeheerder toekennen. Vanzelfsprekend moet de netbeheerder, naast het kader van de tariefmethodologie, eveneens rekening houden met alle wettelijke en reglementaire bepalingen aangaande het mogelijk gebruik van injectietarieven. Dat is ook voorheen het geval geweest: de mogelijkheid voor het gebruik van injectietarieven is sinds het eerste Koninklijk Besluit over de tariefmethodologie voorzien geweest, maar was niet verplicht. Gezien de ontwikkelingen binnen ACER, lijkt de kans haast onbestaande dat injectietarieven voor het gebruik van (de infrastructuur van) het net nog in energietermen zouden uitgedrukt mogen worden.

Febeliec doet opmerken dat het Hof van Beroep nog geen uitspraak heeft gedaan in de betwisting over injectietarieven in de regulatoire periode 2012-2015. Het gaat daarbij inderdaad vooral over: ‘Wat houdt het criterium van kostenreflectiviteit juist in?’ Elia heeft volgens hem nog niet in haar kaarten laten zien.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** bevestigt dat ook de regulator in afwachting van een arrest van datzelfde Hof van Beroep de nodige terughoudendheid aan de dag legt. Vanzelfsprekend zou het arrest een grote invloed kunnen hebben op de concrete toepassingsmodaliteiten van de tariefmethodologie. In afwachting van het arrest, zal die terughoudendheid eveneens uit het raadplegingsverslag van de CREG blijken.

Een lid van Febeliec is bezorgd dat het beschikbaar vermogen, via het toegangscontract, jaarlijks herzien moet worden.

Een lid van Febeliec stelt dat Elia in de voorbereidende besprekingen enkel gezegd heeft dat de notie 'onderschreven vermogen' kan wijzigen.

Wat de flexibiliteit langs de aankoopzijde betreft, wijst **een lid van Febeliec** erop dat de toegang tot de elektriciteitsbeurs, gezien hun concrete productkeuze, *de facto* enkel haalbaar is voor de ARP's en niet voor de directe afnemers.

De CREG neemt kennis van de opmerking. De materie is binnen de CREG in onderzoek.

Nog in verband met de ARP's stelt een vertegenwoordiger van **Febeliec** de vraag naar de opportuniteit van het handhaven van het huidig stelsel van de compensatie van de netverliezen in natura door de ARP. Hij vindt dat de huidige werkwijze eerder een hinderpaal vormt en vraagt om over te stappen naar de compensatie door de netbeheerder via door deze laatste aan te kopen energie.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** antwoordt dat dit punt geen deel uitmaakt van de tariefmethodologie. Die laatste biedt enkel uitvoeringsmogelijkheden voor wat in de Technisch Reglementen voor Transmissie en Lokaal Transport voorzien is. De gesuggereerde wijziging moet in een context van die reglementen besproken worden.

Een lid van **Febeliec** wijst op het ontbreken van het tarief voor het niet-respecteren van de genomineerde injectie of afname (geschrapt in 2012, nadat het eerder op nul was gesteld). Dat zet de poort open voor foutieve nominaties.

De CREG zal dit onderzoeken, wijst erop dat het mogelijk een vergetelheid zou kunnen zijn, maar benadrukt tegelijkertijd de verschuiving naar het *real time*-gedrag en *dito* evenwicht, een *shift* uit *day-ahead* naar *real time* dus.

Een lid van Febeliec herhaalt dat het hoogst wenselijk blijft dat ARP's in *day-ahead* in evenwicht blijven nomineren en later die nominaties respecteren. Dit is een basisprincipe van de markt. Bovendien begint het behoud van het evenwicht in het systeem met een evenwicht in *day-ahead*.

De **CREG** wijst in de vergadering eveneens op het totaal nieuwe tarief, nl. dat voor de dekking van de inspanningen van de netbeheerder voor de verbetering van de marktintegratie. Dit tarief is het gevolg van de nieuwe opdracht in dat verband dat artikel 8, §1bis aan Elia toekent. De CREG wenst dat de kost van die opdracht duidelijk is.

Febeliec staat positief tegenover die opdracht en kan daarom een specifiek tarief aanvaarden, in zoverre zelfs dat ook zij voorstander is van de hiervoor voorziene *incentive*.

Een lid van Febeliec doet opmerken dat de opgesomde diensten niet voldoende vermelden wie deze zal betalen. Als illustratie vernoemt hij de diensten uit balancerings, specifiek wat de strategische reserves betreft.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** wijst op het gevoelig karakter van deze materie: enerzijds is er de openbare dienstverplichting die aan Elia is opgelegd om een zeker volume te reserveren. Gezien de specifieke rollen van de netbeheerder en de regulator, is het aan de netbeheerder om een voorstel van kostenverdeling voor te stellen. Dat is op het ogenblik van deze vergadering nog niet gebeurd. Anderzijds zullen met toepassing van de werkingsregels voor de strategische reserves, de onevenwichten waarvoor aan de goedgekeurde voorwaarden is voldaan volgens het stelsel van het onevenwichtstarief getarifeerd worden en gefactureerd (of vergoed worden) aan de ARP, naargelang hun individuele positie ten overstaan van deze van de regelzone

Febeliec stelt eveneens een vraag in verband met het Stevin-project: blijkbaar hebben een aantal klachten (zowel van gemeenten als van individuele bewoners) geleid tot extra gebruik van ondergrondse kabels (in plaats van luchtlijnen). Wie draagt die extra kost van die ondergrondse kabels?. Hoe kunnen dergelijke kosten beheerst worden? Zouden gemeenten en hun burgemeesters oneigenlijk gebruik kunnen maken van een dergelijk systeem? Is dit efficiënt? Kan men dat terugvinden in de voorliggende tariefmethodologie?

De **CREG** antwoordt dat zij wel degelijk op de hoogte is van een aantal vragen (en vragen naar compensatie) die de gemeenten gesteld hebben. Over deze materie zijn ook berichten in de pers verschenen. De CREG zal zeker ingaan op de vragen die daarover in concrete reacties gesteld worden. Er bestaan hierover ook een aantal regels in Duitsland, Frankrijk en Nederland. De CREG wijst wel op het vermelden van een concreet bedrag, omdat dan gevreesd moet worden dat ieder die daarvoor in aanmerking komt, dat bedrag dan zou gaan eisen, wat zeker kostenverhogend zou zijn.

Een tweede vertegenwoordiger van de **CREG** antwoordt dat de CREG deze problematiek zal opvolgen o.a. door een globale kosten/batenanalyse van de grote projecten. Hij wijst er wel op dat, eens de Minister een project in het kader van een ontwikkelingsplan heeft goedgekeurd, het voor de CREG zo goed als onmogelijk wordt dat op kosten/batengronden nog tegen te houden. Dan wordt het voor de netbeheerder eerder een oefening in *public acceptance*.

Febeliec stelt dat het niet daarover gaat maar over hoe de CREG deze supplementaire kosten beschouwt!

De **CREG** bevestigt dat zij deze problematiek verder zal opvolgen. Bovendien geeft de CREG incentives opdat Elia projecten van boven de 10 M EUR kostenefficiënt aanpakt.

Febeliec is het eens dat projecten zoals *offshore*, Nemo en Stevin nodig zijn maar vraagt de nodige aandacht opdat deze projecten budgettair niet zouden ontsporen.

Febeliec vraagt ook waarom de CREG, wat de tariefmethodologie voor gas betreft, nu beslist heeft om Huberator te reguleren.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** stelt dat de CREG een gelijkaardige handelswijze ook reeds in het verleden heeft gedaan bijvoorbeeld met het dossier *Distrigas en Co* waardoor de transitactiviteiten door de CREG werden gereguleerd.

Een andere vertegenwoordiger van de **CREG** stelt dat het moment rijp was omdat de complexe structuur van het nieuwe Zigmamodel (waarbij verschillende operatoren betrokken zijn, ondermeer Fluxys Belgium, IUK en National Grid) om vereenvoudiging vroeg.

Nog steeds in verband met de tariefmethodologie voor gas, vraagt een **lid van Febeliec** of de tariefmethodologie kan en zal gewijzigd worden indien de Europese marktomstandigheden en de regelgeving wijzigen.

Een vertegenwoordiger van de **CREG** antwoordt dat het voorliggend ontwerp van tariefmethodologie voor gastransport reeds anticipeert op de *draft network code Tariffs*.

Een lid van Febeliec vraagt hoe de proportionaliteit van de tarieven, zoals voorzien in de Europese reglementering, kan gerespecteerd worden.

De **CREG** antwoordt dat zowel de netbeheerder als de CREG het initiatief mogen nemen om de proportionaliteit van de tarieven af te dwingen.

Een aantal leden van Febeliec stellen zich vragen over de kosten van de conversie van *Low cal* naar *High cal* gas. Zij menen dat deze kosten dienen gesocialiseerd te worden omdat de eindklanten bij de liberalisering van de markt niet hebben kunnen kiezen of ze aangesloten wensten te zijn op het *H* of op het *L cal* gasnet.

Een vertegenwoordiger van Febeliec merkt op dat volgens Febeliec het opnemen van toeslagen en tarieven voor openbare dienstverplichtingen (ODV) in de tariefmethodologie een probleem vormt. Zulke kosten en tarieven horen volgens Febeliec niet thuis in de

tariefmethodologie. De overheid immers zou volgens Febeliec zelf moeten zeggen hoe bv. de kosten voor de verplichting voor Elia om strategische reserves aan te leggen, doorgerekend moeten worden. Anders vormen deze volgens Febeliec een competitief nadeel.

De vertegenwoordiger van Febeliec benadrukt dat deze kosten aan een totaal andere dynamiek onderhevig zijn dan die van de transporttarieven in de strikte zin van het woord en dus niet aan de transporttarieven mogen toegevoegd worden.

Een lid van Febeliec merkt op dat hierover al een jaar werd gediscuteerd met Elia.

De vertegenwoordiger van Febeliec verwijst als illustratie naar het tarief voor de ODV in het Waalse gewest (opkoop groenstroomcertificaten door Elia) en vraagt zich af tot welke waarde dat tarief wel zal evolueren.

De CREG verwijst naar de richtsnoeren van artikel 12, § 5, 11° en 12°, van de Elektriciteitswet en 15/5bis, § 5, 11° en 12°, van de Gaswet (telkens over respectievelijk de ODV en de toeslagen). Door deze elementen op dergelijke wijze op te nemen in de wettelijke bepalingen over de tariefmethodologie, vormen zij volgens de CREG een wezenlijk element van de tariefmethodologie, die de CREG thans voorlegt.

Daar nog bij aansluitend, waarschuwt **een lid van Febeliec** voor de toepassing van het onderscheid tussen de definities van 'klantengroep' en van 'overige klanten', vooral voor de toepassing van deze toeslagen en 'openbare dienstverplichtingen, zeker als deze als 'overige klanten' worden beschouwd, en dat deze dan niet hoeven te betalen. De voorliggende ontwerp tekst bevat volgens hem te weinig de verwijzing naar die overige klanten, waardoor de indruk bestaat dat bv. de ARP zo goed als niets moeten bijdragen. **De CREG** analyseert dit verder.

Een lid van Febeliec vraagt wanneer de tarieven bekendgemaakt zullen worden.

De **CREG** antwoordt dat deze onmiddellijk gepubliceerd zullen worden van zodra zij zijn goedgekeurd.

De vertegenwoordiger van Febeliec vraagt naar meer duidelijkheid over de gesloten industriële netten. Afgaande op de stellingname van het Grondwettelijk Hof bestaan er slechts een zeer beperkt aantal daarvan (4 netten van 150 kV). De overige gesloten netten worden enkel op distributiespanning uitgebaat en vallen dan onder een gewestelijke bevoegdheid. Hij vraagt zich af of de CREG dit beperkte aantal bedrijven zal verplichten de voorliggende tariefmethode toe te passen? Moeten deze 4 netten zich bij de CREG melden?

Hij suggereert dat die 4 als uitzondering (150kV) onder een gewestbevoegdheid zouden kunnen vallen (bijvoorbeeld) door een wetswijziging.

Volgens **een lid van Febeliec** is dit vandaag nog niet nodig omdat het probleem zich vandaag niet stelt. Voorlopig is dit eerder een element van administratieve vereenvoudiging. Hij vraagt het voordeel van de onzekerheid.

Nu alle vragen gesteld zijn, beëindigt de Directeur van de CREG de vergadering om 16u30.

Febeliec, vertegenwoordigd door:

P. CLAES
General Manager Febeliec

De CREG, vertegenwoordigd door:

L. JACQUET
Directeur